

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра міжнародної комунікації та політології

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

БАКАЛАВР
Рівень вищої освіти

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В 2014-2021 РОКАХ

Назва теми

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Міжнародні відносини»
Назва

Шифр 19096

Виконала здобувачка група МВ-19-1 _____ Д. С. Рябич
Підпис Ініціали, прізвище

Керівник _____ М. П. Олійник
Підпис Ініціали, прізвище

Нормоконтролер _____ Ю. С. Земський
Підпис Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

міжнародної комунікації та політології _____ О. О. Заславська
Підпис Ініціали, прізвище

_____ 2023 р.

Хмельницький 2023

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
1	ЗУСИЛЛЯ УКРАЇНИ ЗІ СТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ АНТИРОСІЙСЬКОЇ КОАЛІЦІЇ	7
1.1	Початок агресії росії проти України та реакція міжнародного співтовариства	7
1.2	Формування міжнародної антиросійської коаліції	16
1.3	Роль Франції та ФРН у підписанні Мінських угод і розвитку мінського процесу	22
2	УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКІ ВІДНОСИНИ	31
2.1	Реакція адміністрації Барака Обама на російську агресію	31
2.2	Політика адміністрації Дональда Трампа щодо України	33
2.3	Проблемні питання в україно-американських відносинах	35
3	ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	40
3.1	Обставини підписання, зміст і значення Угоди про асоціацію України та Європейського Союзу	40
3.2	Співпраця України та ЄС у економічній сфері	46
3.3	Розвиток співробітництва в гуманітарній сфері	50
	ВИСНОВКИ	56
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	59
	ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Темою даної дипломної роботи є зовнішня політика України, яка почала формуватись одразу після відновлення незалежності 24 серпня 1991 року.

Після референдуму 1 грудня 1991 року більшість демократичних держав визнали незалежність України та встановили з нашою державою дипломатичні відносини. Молода держава налагоджувала стосунки з початку з країнами-сусідами та провідними акторами сучасних міжнародних відносин: США, Німеччиною, Великобританією, Францією та з країнами Співдружності незалежних держав (СНД). Поступово список країн які визнали незалежність України розширювався і дипломатичні відносини були встановлені майже з усіма країнами-членами ООН.

Реалізуючи вибір українського народу на побудову демократичної держави, українська влада обрала пріоритетом зовнішньої політики курс на інтеграцію до Європи. Країни євроатлантичного співтовариства підтримали Україну не лише визнанням нашої незалежності, а й налагодженням співпраці між Європейським Союзом (ЄС) та Україною.

Характерною ознакою зовнішньої політики України стало її базування на засадах добросусідства та мирному співіснуванні з усіма країнами. Цьому сприяла відмова від третього в світі ядерного потенціалу, в обмін на гарантії безпеки за Будапештським меморандумом і приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї.

Миролюбна політика сприяла налагодженню торгівельних, економічних, політичних і дипломатичних зв'язків України з країнами Західної Європи та США. На цьому фоні резонувала позиція росії, пронизана імперським шовінізмом. Не змирившись з розпадом Радянського Союзу, вона намагалася впливати на країни які утворилися

після розпаду СРСР. Після приходу до влади владіміра путіна це особливо стало проявлятися, в його політиці відносно України. Російська влада всіляко намагалася повернути Україну у своє русло, дискредитувати її на міжнародній арені, виставляючи як ненадійного партнера, слабку корупційну країну, «державу, яка не відбулася». Росія намагалася тиснути на Україну не тільки політично, але і економічним шантажем, почалися сирні війни, ковбасні і так далі . Українські фермери отримували збитки і держава, реагуючи на це, поступово переорієнтовувалась на Європейський ринок. Після Помаранчевої революції, Україна взяла курс на інтеграцію до НАТО, перед підписанням Угоди про асоціацію з Євросоюзом, путін за допомогою своєї маріонетки віктора януковича , намагався зупинити інтеграцію України до Євросоюзу та інтегрувати Україну в Митний Союз. Це призвело до протестів та переросло в Революцію Гідності. Після втечі януковича за кордон, путін почав агресію проти України, захопивши Автономну Республіку Крим. Ці події з лютого 2014 року, стали початком війни Росії проти України. Окупувавши та анексувавши Крим, агресія РФ на цьому не зупинилася, засилаючи диверсантів та за допомогою місцевих колаборантів росія розпочала бойові дії на Донбасі. Українська армія в 2014 році, була не надто боєздатною, тому не могла ефективно боронити свої кордони. Тому виникла нагальна необхідність в потужній роботі дипломатичного корпусу України, для залучення європейської спільноти у протидію агресору. З цих пір починає кропітка робота української влади, для консолідації світового суспільства, в протидію путінській агресії.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що Україна веде війну з потужною ядерною державою. Наміри якої, знищити Україну як державу, а українців як націю. Тому від ефективності зовнішньої політики України, залежить потужна допомога з боку міжнародної спільноти, в допомозі українській державі, в боротьбі проти РФ.

Для підтримки та захисту України було узгоджено та оприлюднено багато заяв, резолюцій та інших документів, від лідерів країн та різних міжнародних організацій.

Мета дослідження: проаналізувати та оцінити ефективність та своєчасність цих міжнародних документів. А також роль окремих держав, та міжнародних організацій, у допомозі Україні в протидії російській агресії, та для європейської інтеграції.

Об'єктом є: співпраця України з міжнародними організаціями та країнами-учасниками антипутінської коаліції.

Предметом є дослідження та аналіз всього пакету допомоги наданої міжнародними партнерами Україні, за період з 2014 до 2021 р.

Завдання дослідження:

- проаналізувати процеси росту підтримки України, міжнародною спільнотою;
- оцінити роль ведучих світових держав та міжнародних організацій у протидії агресії;
- виявити слабкі сторони в стосунках України із Заходом;
- оцінити ефективність міжнародних зусиль вирішення питань протидії агресії політико-дипломатичним шляхом.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані методи дослідження: аналіз, синтез, опис, узагальнення, методи збору емпіричної інформації, спостереження.

Хронологічні рамки дослідження: охоплюють 2014-2021 роки. Нижня межа зумовлена початком як агресії росії проти України, так і активізацією європейської інтеграції, свідченням чого стало підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Верхня рамка – останній рік перед повномасштабною агресією росії проти України.

Територіальні межі дослідження: охоплюють територію України, в межах її міжнародно-визнаних кордонів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що практичні висновки вказують на ефективність запроваджених міжнародними акторами методів, стримування агресії росії проти України та європейських демократій. Та дозволяють провести корекцію своїх зусиль враховуючи що війна не зупинилася, а перейшла в стадію повномасштабної, і загрожує не тільки Україні, а і всій цивілізованій спільноті.

Структура роботи її метою та складається зі вступу, трьох розділів (дев'яти підрозділів), висновку, списку використаних джерел і літератури та одного додатку. Основний текст роботи викладено на: 56 сторінках друкованого тексту .

РОЗДІЛ 1. ЗУСИЛЛЯ УКРАЇНИ ЗІ СТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ АНТИРОСІЙСЬКОЇ КОАЛІЦІЇ.

1.1 Початок агресії росії проти України та реакція міжнародного співтовариства

20 лютого 2014 року, порушивши «Великий договір» 1997 р. про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і російською федерацією та гарантії, надані Україні Будапештським меморандумом, росія розпочала війну проти неї. Першим кроком стало захоплення «зеленими чоловічками», тобто спецпризначенцями збройних сил рф за сприяння так званих «сил самооборони Криму» частини території України – Автономної Республіки Крим (АРК).

Починаючи збройну агресію, російське керівництво скористалося вакуумом влади в Україні, спричиненого втечею президента України віктора януковича до Росії після перемоги Революції гідності.

Підставою для агресії москва називала «звернення Віктора Януковича до російського державного керівництва з проханням ввести російські війська в Україну» від 1 березня 2014 року та прагнення «захистити народ Криму» від «бандерівців» і «фашистів» які «внаслідок перевороту захопили владу в Києві» [1].

Здійснивши тимчасову окупацію Криму та м. Севастополя, кремль 16 березня 2014 р. провів псевдореферендум щодо статусу АРК, а вже 18 березня в кремлі в. путін і запродавці підписали так званий «Договір про прийняття Криму до складу росії» яким АРК та Севастополь входили до неї як суб'єкти. Впродовж двох наступних днів його ратифікували дума та

рада федерації з наступним внесенням відповідних змін до конституції рф [2].

Зазначимо, що одразу після окупації території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя Генеральна Асамблея ООН, за ініціативи Німеччини, Канади, Коста-Рики, Литви, Польщі та України, прийняла Резолюцію про підтримку територіальної цілісності України №68/262, яка була ухвалена 26 березня 2014 року, на 68-мій сесії. В результаті відкритого голосування, 100 країн членів ООН, висловилися «за», 11 «проти», 58 країн на чолі з Китаєм «утрималися». Генасамблея ООН закликала всі держави, міжнародні організації, та спеціалізовані установи, не визнавати ніяких змін статусу «Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, на підставі вище зазначеного референдуму, і утримуватися від будь-яких дій, або поведінки, які можуть бути інтерпретовані, як визнання будь-якої зміни статусу» [3].

Крім того, країни-члени G-7 та Європейського Союзу запровадили низку санкцій проти агресора з метою «припинення фінансування, озброєння та постачання росією терористів на Схід України. Санкції вводились поетапно:

- 1 етап : обмеження співробітництва;
- 2 етап: обмеження на постачання окремих видів технологій;
- 3 етап: секторальні санкції, направлені проти окремих секторів економіки рф» [4].

На 1 етапі прийнятого 6 березня 2014-го року, був призупинений переговорний процес Євросоюзу і росії, «Про пом'якшення візового режиму», і процес підготовки до саміту «G-8», в якому мала брати участь Росія. А 10 березня 2014 року, вийшов виконавчий наказ президента США № 13660, з переліком осіб та організацій, причетних до подій на Майдані, та окупації Криму Росією. Також санкції ввели проти групи чиновників, причетних до цих подій» [4].

Оновлене керівництво МЗС України розгорнуло величезну роботу з привернення уваги світового співтовариства до порушення росією норм міжнародного права. Зокрема, 10 березня 2014 року Департамент інформаційної політики МЗС України акцентував на цьому в коментарі «Про порушення прав і свобод людини, нехтування Конституцією України та нормами міжнародного права на окупованій території Автономної Республіки Крим»; 11 березня 2014 року Міністерства закордонних справ України «висловило рішучий протест з приводу заяви МЗС рф від 11 березня 2014 року «Про визнання незалежності АРК та міста Севастополя»; 12 березня 2014 МЗС вручило ноту представнику рф в Україні В. Воробйову, в зв'язку з заявою МЗС рф, про визнання незалежності Криму. 13 березня 2014 року був коментар МЗС щодо резолюції Європейського Парламенту від 13 березня 2014 року «Вторгнення Росії в Україну». 15.03.2014 коментар МЗС України щодо рішення Комітету міністрів Ради Європи, від 14 березня 2014 року щодо ситуації яка склалася навколо військової окупації РФ Автономної Республіки Крим тощо [5; 6; 7; 8; 9].

Проте, ні ООН, ні «G-7», ні ЄС не вжили рішучих кроків щодо надання Україні реальної допомоги з організації відсічі агресору. Навпаки, провідні демократії Заходу всіляко переконували Київ не чинити збройний опір, шукати компромісу з росією, обіцяючи переконати москву добровільно залишити захоплені території.

Як звернув увагу в своєму інтерв'ю 11 квітня 2018 р. в. о. президента України Олександр Турчинов: «Європейський Союз у 2014 році, в ході анексії Криму, розраховував на безкровне вирішення питання будь-якою ціною. А в разі розв'язування повномасштабної війни, визнав би українсько-російський конфлікт обопільним.. Політик вказав на слова колишнього посла Литви Пятраса Вайтекунаса, який був відправлений до Криму, під час окупації, від Європейського Союзу. У своєму інтерв'ю

політик підкреслює, «Крим без крові став порятунком для України. Тому що, Путіну була потрібна зовсім інша «кривава формула». Він хотів кровопролиття, загибелі цивільних і російських військових, тоді б він отримав підстави для розв'язання повномасштабної війни. А наші європейські друзі визнали б, конфлікт обопільним, як в Придністров'ї, Абхазії чи Осетії» - пояснив Турчинов . На його думку європейські партнери України, просто вмили б руки. Сказали б («вибачте, дві сторони стріляли, а хто перший почав стріляти вже не зрозуміло», це позиція європейського дипломата)» [10] .

Під час виступу в бундестазі, канцлер Німеччини Ангела Меркель заявила, що «росія скористалася слабкістю України, замість того щоб виступити в якості партнера, для врегулювання ситуації в країні. – За її словами, «в української кризи немає військового вирішення, і РФ ризикує дістати величезну економічну і політичну шкоду, якщо не змінить свій курс по відношенню до України» [11].

Екс-президент Франції, Франсуа Олланд в інтерв'ю виданню *Frankfurter Allgemeine Zeitung* 23 березня 2023 року заявив, що «Міжнародне співробітництво в цілому, особливо США, і Європа, яка за загальним визнанням, була розділена, щодо питання відносин з Росією Володимира Путіна, та санкцій, які будуть запроваджені, не були достатньо рішучими». За словами Олланда Путін, увесь цей час розраховував на слабкість Заходу: (він думав що політична слабкість і розбіжності в ЄС, спонукають до м'якої відповіді на вторгнення в Україну)» [12].

«Німеччина думала, що, купуючи газ, вона відіб'є Путіна від військових дій. Я міг зрозуміти це міркування. Зазвичай постачальник поводиться правильно, інакше він втрачає клієнта. Але Путін краще втратить ринок, ніж шматок території. У Франції також була велика поблажливості до Путіна. Дехто стверджував, що Путін став агресивним,

тому що Захід недостатньо спілкувався з ним, недостатньо залучав його до наших процесів прийняття рішень і надто ігнорував перевагу Росії. Це звинувачення є хибним, воно має на меті зобразити Путіна як жертву, а Росію як країну в оточенні. Еммануель Макрон донедавна також вірив, що зможе налагодити діалог із Путіним. Ви бачили результат», – констатує Олланд. [12].

Заохочена млявою реакцією світового співтовариства, росія перейшла до наступного етапу війни – захоплення українського Донбасу. Підрозділи російського спецназу та інших збройних формувань РФ, російські військові «у відпустці» та військові радники, сховавшись за спинами місцевих колаборантів і звичайних мешканців регіону, збитих з пантелику шаленою пропагандою «русского мира», при потуранні місцевої влади, органів самоврядування та правоохоронців, захопили в окремих районах Донецької і Луганської областей міські та сільські ради, поліцейські відділки, військові об'єкти України. У відповідь на такі дії Рада національної безпеки і оборони під головуванням в. о. президента України Олександра Турчинова вимушена була 12 квітня 2014 р. ухвалити рішення про початок з 14 квітня «широкомасштабної антитерористичної операції із залученням Збройних Сил України» [13].

«Ми робили все, щоб уникнути людських жертв. Але ми готові дати відсіч всім спробам вторгнення, дестабілізації та терористичним діям зі зброєю в руках. РНБО прийняла рішення розпочати, широкомасштабну антитерористичну операцію із залученням Збройних Сил України. Ми не дамо Росії, повторити кримський сценарій у східному регіоні України» – заявив Олександр Турчинов 13 квітня 2014 року [13]. Зауважимо, що українська влада давала шанс сепаратистам, які піддалися російській пропаганді і взяли до рук зброю одуматися й до 9:00 ранку 14 квітня здати її. За це їм обіцяли звільнити від притягнення до відповідальності [14].

Важливим елементом протидії агресору стали спільні політико-дипломатичні зусилля міжнародного співтовариства. У рамках міжнародних організацій та на двосторонньому рівні були прийняті численні документи та рішення на підтримку територіальної цілісності України у рамках міжнародно-визнаних кордонів. Зокрема, вже згадувана нами Резолюція Генеральна асамблея ООН № 68/262 «Територіальна цілість України» від 27 березня 2014 року стала основою всіх подальших міжнародно-правових документів, з цих питань. Важливу роль мали Женевські чотиристоронні переговори 17 квітня 2014 року «за участю в.о. Міністра закордонних справ Андрія Дешиці, Державного секретаря США Джона Керрі, Верховного представника Європейського Союзу із закордонних справ і політики безпеки Кетрін Ештон та керівника МЗС Російської Федерації Сергія Лаврова». Метою переговорів була «деескалація збройного конфлікту між РФ та Україною». На перший погляд були досягнуті оптимістичні результати. «Всі сторони зобов'язалися утриматися від будь-яких форм насильства, залякування або провокаційних дій. Учасники зустрічі рішуче засудили та відкинули всі прояви екстремізму, расизму та релігійної нетерпимості, включаючи прояви антисемітизму «Всі незаконні озброєні формування» мали бути роззброєнні; а «всі незаконно захоплені будівлі – повернуті законним власникам; всі незаконно захоплені вулиці, площі та інші громадські місця в українських містах мають бути звільнені; всім учасникам протестів і тим, хто звільнить будівлі та інші громадські місця та добровільно складе зброю, буде гарантована амністія, за виключенням тих, кого буде визнано винним у скоєнні тяжких злочинів». Для контролю за виконанням ухвалених рішень створювалася Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ, а «США, ЄС та Росія зобов'язуються підтримати цю Місію, в тому числі, шляхом надання спостерігачів». [15].

Сторони також домовилися, що українська влада в рамках пошуку компромісу започаткує «прозорим і відповідальним всеохоплюючий конституційний процес і широкий національний діалог, який враховуватиме інтереси всіх регіонів і політичних кіл України, а також дозволить врахувати громадську думку та запропоновані зміни». Також підкреслювалася «важливість економічної та фінансової стабільності в Україні та готовність обговорити додаткову підтримку по мірі імплементації вищезазначених кроків» [15].

Проте на практиці росія й не збиралася дотримуватися досягнутих домовленостей та продовжувала активно підтримувати своїх маріонеток на Донбасі, готуючи захоплення нових українських регіонів у рамках «русской весни». Про це наглядно свідчила трагедія в Олесі 2 травня. Та, особливо, пряме вторгнення регулярних російських військ у серпні під Іловайськом. На це 29 серпня в Брюсселі недвозначно вказав генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен і закликав НАТО росію «припинити «нелегальні військові дії» на території України». Він закликав росію «припинити підтримку озброєних сепаратистів та здійснити невідкладні кроки в напрямку деескалації». Генсек відкинув «заперечення Москви ... у введенні військ до України ... та назвав їх «порожніми» висловлюваннями». Крім того, «він звинуватив Москву у тому, що вона зводить нанівець усі дипломатичні зусилля, спрямовані на врегулювання конфлікту» [16].

Аналогічну позицію продемонструвала Кетрін Ештон, Верховний представник Європейського Союзу із закордонних справ та політики безпеки. В заяві оприлюдненій 13 квітня 2014 року вона висловила «серйозну стурбованість останніми подіями на сході України», вона наполегливо порадила Росії «відвести свої війська від кордону України, і припинити будь-які подальші дії, спрямовані на дестабілізацію України», зазначивши що ЄС « високо оцінює зусилля української влади, у

проведенні своїх операцій щодо забезпечення правопорядку належним чином» [17]

Найбільш ефективним інструментом тиску на державу-окупанта стали політичні та економічні санкції, які були спрямовані на те, щоб примусити РФ сісти за стіл переговорів. Водночас, реального бажання врегулювання збройного конфлікту політико-дипломатичним шляхом з боку РФ світ так і не побачив. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні (СММУ) створена 21 березня 2014 року, в результаті Женевської Чотирьохсторонньої зустрічі, Україна-ЄС-США-Росія. За звітами учасників місії, вони неодноразово фіксували порушення прав людини та ускладнення гуманітарної ситуації в зоні конфлікту на Донбасі та в Криму. Вони фіксували захоплення адміністративних будівель, переміщення озброєних людей у масках, сепаратистські виступи в Донецькій, Луганській, Харківській, Одеській, Дніпропетровській областях та в Херсоні. Захоплення бойовиками будівель МВС та СБУ, підняття над адмінбудівлями прапорів РФ та так званих «ДНР та ЛНР», створення блокпостів на в'їздах в міста та інших протиправних дій. «26 травня 2014 року, моніторингова місія ОБСЄ зафіксувала захоплення будівлі міжнародного аеропорту Донецька імені С. С. Прокоф'єва. На Донеччині зафіксовано що значна кількість людей не голосувала на виборах президента України, у результаті залякування з боку сепаратистів. У Луганську сепаратисти викрали двох українських журналістів та водія, за підозрою у шпигунстві» [18]. Всі ці події свідчать про те, що Кремль навіть не намагався виконувати свої обіцянки, дані на переговорах Чотирьохсторонньої зустрічі в Женеві.

Аналіз реакції лідерів провідних держав на вторгнення росії, дозволяє зробити висновок, що вони були достатньо поінформованими в справжньому перебігу подій та робили адекватні заяв. Так, 3 вересня 2014 року, президент США Барак Обама «порівняв російську агресію з

нацизмом» і «пообіцяв суттєву економічну підтримку Україні, в тому числі щодо проведення радикальних реформ і подолання наслідків військового конфлікту на сході» [19]. Не відставав у своїх оцінках від Президента його радник, колишній посол США в росії, Майкл Макфол. Він заявив, що «не бачить виходу з цієї кризи на багато років вперед. Ми застрягнемо в цьому положенні на довгі роки. Путін зображує це як поле боротьби зі злом, з нацистами, з НАТО. З дияволом переговори не ведуть. Думаю, риторика, яку він використовує, не дозволяє Росії і йому відступити» [20].

Жорстко й категорично прозвучала під час візиту до Естонії 14 квітня заява міністра закордонних справ Великобританії Вільям Хейга: «Не може бути жодних сумнівів, що це було заплановано Росією: сили, які в цьому беруть участь, добре озброєні, добре підготовлені, добре екіпіровані та скоординовані, поведуться так само, як і російські військові поводитися в Криму». Він наголосив на тому, що «частина з того, що ми бачимо в поведінці Росії – це навмисна дестабілізація України». Відтак, на його думку, «має бути чітка міжнародна реакція... Дуже важливо реагувати на те, що зробила Росія» [21].

Традиційно дружню до України позицію продемонстрували лідери Польщі. Так, Голова Ради міністрів Дональд Туск, наголошував, що «Путін зупиниться там, де дозволить Україна. Тому Київ має взяти справи у свої руки і сам вирішувати, коли почне боротися за територіальну цілісність країни і які засоби він використовуватиме» [22].

Пам'ятаючи про роки радянської окупації своїх країн, рішуче підтримали Україну держави Балтії. Зокрема, Міністр закордонних справ Латвії Едгар Рінкевич підкреслював, що «Вторгнення Росії в Україну має бути розглянуто Радою безпеки ООН як акт агресії, ООН має відреагувати відповідно, це – війна», а кероване ним Міністерство «закликало Росію вивести свої військові сили і озброєння зі сходу України». Аналогічні

заяви зробили Президент Литви Даля Грібаускайте та Міністр закордонних справ Естонії Урмас Пает [23].

Таким чином, розпочавши збройну агресію проти України, росія порушила норми та принципи міжнародного права, двосторонні та багатосторонні угоди. Такі дії є важким злочином проти міжнародного миру, який тягне за собою міжнародно-правову відповідальність російської федерації як держави та міжнародну кримінальну відповідальність її вищого керівництва. Реакція Заходу на агресію російської федерації, яка починалася з не надто дошкульних для Кремля санкцій, поступово переросла у створення міжнародної антипутінської коаліції.

1. 2 Формування міжнародної антиросійської коаліції

Переломним моментом у сприйнятті міжнародним співтовариством агресії росії проти України стала трагедія рейсу МН-17 17 липня 2014 р. За повідомленнями інформаційних агенцій, «пасажирський літак BOING-777 Малазійських авіаліній, що виконував рейс МН17 з Амстердама в Куала-Лумпур, був збитий над окупованою частиною Донецької області, 17 липня 2014 року. На борту лайнера перебувало 283 пасажери та 15 членів екіпажу, всі вони загинули» [24].

Заступник генпрокурора України Гюндюз Мамедов, який очолював слідчу групу Генеральної прокуратури України з розслідування даної катастрофи, відзначав: «Трагедія МН-17, яка забрала життя 298 осіб, змінила ставлення світу до війни на сході України. Судовий процес у Нідерландах відкриє правду не лише про підготовку та напад на цивільний літак, а й істинні наміри РФ легітимізувати збройну агресію проти України, що триває і досі» [25].

Ця подія викликала справжнє обурення у світі, пасажирами цього літака були громадяни різних країн – 192 громадян Нідерландів, один з яких мав друге громадянство США, 44 громадянина Малайзії (включаючи 15 членів екіпажу), 27 громадян Австралії, 12 Індонезії, 10 громадян Великобританії, у одного з яких було друге громадянство ПАР. Також серед загиблих було 4 громадян Німеччини, 4 громадян Бельгії, 3 громадян Філіппін, 1 громадянин Канади та 1 Нової Зеландії. Тому резонанс був неабиякий. Одразу почалися звинувачення не тільки в адресу Росії, але і в бік України. Президент України Петро Порошенко висловив співчуття уряду і народу Малайзії, а також ініціював створення державної комісії з питань розслідування авіакатастрофи. До розслідування долучилися ціла низка міжнародних національних та громадських організацій: представники Ради Безпеки Нідерландів, Національного бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів з цивільними повітряними суднами, The Boeing Company, Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO), Європейської комісії, Європейської організації з безпеки аеронавігації (Eurocontrol), Міжнародної організації кримінальної поліції (Interpol), Європейського поліцейського управління (Europol), Європейського агентства авіаційної безпеки (EASA), Національної ради з безпеки на транспорті (NTSB), а також експертів з Австралії (ATSB), Великої Британії (AAIB), Індонезії (KNKT), Італії (ANSV), Малайзії (DCA), Німеччини (BFU), Російської Федерації (Росавіація), США, Франції (BEA). В результаті розслідування проведеного з липня по вересень 2014 року, експерти дійшли висновку, що літак був збитий ракетою класу «земля-повітря» зенітно-ракетного комплексу «Бук», яка була випущена з території окупованої проросійськими бойовиками на південному сході від міста Торез, Донецької області. Bellingcat – це організація, яка займається розслідуваннями військової тематики за відкритими джерелами. Вона провела свої розслідування і 3 травня 2016

року, оприлюднила результати. І довела що літак рейсу МН-17 був збитий зенітно-ракетним комплексом «Бук», який належить 53-ій зенітно-ракетній бригаді, протиповітряної оборони російських збройних сил, дислокованій у Курську. Група Bellingcat разом з The Insider, у вході спільного розслідування встановили всіх учасників причетних до збиття МН-17. В Раді безпеки ООН 29 липня 2015 року, відбулось голосування щодо розслідування збиття літака Боїнга-777 рейсу МН-17. Австралія, Бельгія, Малайзія, Нідерланди та Україна, надали пропозицію створити міжнародний трибунал щодо розслідування. Рішення зі створення трибуналу було заблоковано Росією (постійним членом Ради безпеки ООН). Це ще раз довело, їхню винуватість в цій трагедії [26; 27].

23 червня 2022 року Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) ухвалила резолюцію, в якій сказано що «грунтуючись на доказах, які надала влада України та Нідерландів, ПАРЄ вважає «найпереконливішим на сьогодні сценарієм», що малайзійський «Боїнг» був збитий ракетою «Бук», яку надали контрольованим РФ військовим частинам». Резолюцію було прийнято одноголосно. Повністю були відкинуті версії згідно з якими літак був збитий, українським винищувачем або ракетою «Бук» випущеною з підконтрольної Україні території. В заяві сказано : «Замість того, щоб надати компетентним слідчим органам достовірну інформацію, російська влада поширювала дезінформацію, зокрема послідовні суперечливі версії подій, покликані створити плутанину. Як показують розвідувальні дані з відкритих джерел, опубліковані в численних звітах, російська влада дійшла до того, що сфальшувала дані радарів, супутників та інші дані, щоб приховати правду» [26; 27].

Росію закликали офіційно вибачитися перед родичами жертв збитого літака «за біль і страждання, завдані раніше дезінформацією», а також сумлінно співпрацювати з поточними розслідуваннями [26].

19 червня 2019 року Міжнародна спільна слідча група назвала імена чотирьох чоловіків, яких вважають причетними до транспортування та бойового застосування «Бука». Це колишній офіцер ФСБ, так званий колишній міністр оборони "ДНР" Ігор Гіркін (Стрелков), генерал, а на час збиття літака полковник ГРУ генштабу збройних сил РФ, глава "РУ ДНР" Сергій Дубинський, підполковник-спецпризначенець ГРУ Олег Пулатов (усі – громадяни РФ), громадянин України Леонід Харченко, який воював на боці "ДНР» [26; 27].

9 березня 2020 року розпочався кримінальний судовий процес, у справі збиття рейсу МН-17, і тривав до листопада 2022 року.

17 листопада у судовому комплексі «Схіпхол» судді Окружного суду Гааги, ухвалили вирок у справі збитого у небі над окупованим Донбасом, Малайзійського Boeing-777 рейсу МН-17. «Окружний суд Гааги визнав, гіркіна, дубинського та харченка, винними в катастрофі малайзійського «Боїнга» та засудив їх до довічного ув'язнення. Суд постановив взяти їх під арешт та виплатити понад 16 млн. євро компенсації рідним загиблих. Четвертого обвинуваченого – о. пулатова визнали невинним. Вирок у справі був зачитаний у відсутності всіх 4 обвинувачених, які перебувають у міжнародному розшуку»[28].

Після збиття «Боїнга» над Донбасом міністерство закордонних справ України подвоїло свої зусилля з мобілізації міжнародного співтовариства на підтримку України. Зокрема під час візиту до Нідерландів у квітні 2015 р. Міністр закордонних справ України Петро Клімкін акцентував увагу на необхідності «формування міжнародної коаліції на підтримку незалежності та територіальної цілісності України» [29].

Представники МЗС України проводили зустрічі з європейськими партнерами: очільниками урядів, організаціями, впливовими людьми в політиці, і намагались переконати партнерів у необхідності створення антипутінської коаліції. Вони переконували європейців та інше

демократичне суспільство, що агресія Росії проти України загрожує свободі і демократії всій Європі, а не тільки Україні. 18 вересня 2014 року президент України Петро Порошенко, «виступив із промовою на спільному засіданні палат Конгресу США. Він заявив про утиски та переслідування українців та кримських татар у Криму». Також він просив надати Україні летальну зброю. «Існує потреба в більшій політичній підтримці по всьому світу. Існує потреба в більшій кількості військового оснащення, як летального, так і нелетального. Будь ласка, зрозумійте мене правильно: ковдри, окуляри для нічного спостереження теж важливі, але неможливо виграти війну за допомогою ковдр. Ще важливіше: ми не можемо втримати мир за допомогою ковдр. І це найважливіша цінність для нас: не виграти війну, а зберегти мир» – наголосив він [30].

Також український президент закликав «опрацювати і скласти нові безпекові договори, оскільки попередні не уберегли Україну від нападу агресора» [30]. «Під час виступу голови української держави, конгресмени та сенатори біля десяти раз реагували оплесками й вставанням на знак підтримки України. Президент США Барак Обама, пообіцяв мобілізувати світову спільноту для пошуку дипломатичного вирішення конфлікту України з РФ» [30].

Велике значення для формування міжнародної коаліції на підтримку України мала публічна підтримка нашої боротьби за свою незалежність проти російських агресорів світових знаменитостей зі світу музики, кіно, літератури тощо. Серед них: , Шон Пенн, Кері Фуканага, Анджеліна Джолі, Боно та U2, Річард Гір, Ален Делон, Джонні Депп, Міла Йовович, Арнольд Шварценеггер, Стінг, Вільям Гейтс, Джордж Сорос, Майк Тайсон і багато інших. Вони не лише матеріально та морально підтримують Україну, а й закликають своїх прихильників зробити посильний внесок у допомогу українцям [31].

Переламним пунктом у переході демократичних країн від «глибокого занепокоєння» до військово-технічної та мілітарної допомоги Україні став Вельський саміт НАТО 4 – 5 вересня 2014 року в Ньюпорті (Південний Вельс). «Характерно, що це був перший саміт НАТО після завершення «холодної війни», на який не запросили російську делегацію» [32].

За наполяганням Петра Порошенка, одним з центральних на саміті стало питання протидії російській агресії проти України. Як зазначав прем'єр-міністр Великої Британії Девід Камерон коментуючи ще до початку саміту його порядок денний: «Перше – це реагування НАТО на російсько-українську кризу. Тоді як Росія дестабілізує Україну та незаконно анексувала Крим, Альянс повинен сфокусуватися на гарантіях нашим східним союзникам» [33].

Ще до засідання комісії Україна-НАТО Президент України Петро Порошенко «провів декілька неформальних зустрічей з лідерами США, Італії, Великої Британії, Німеччини і Франції, на яких обговорювалися шляхи вирішення ситуації, що склалася в Україні. Лідери країн-членів НАТО заявили про готовність надати Україні гуманітарну допомогу та не смертельну зброю, а також одностайно підтримали запропонований Петром Порошенком «мирний план дій» [32].

На засіданні комісії України – НАТО «глави держав та голови урядів країн-членів Альянсу виступили із заявою щодо підтримки українського суверенітету, територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів. Комісія констатувала, що Росія продовжує порушувати суверенітет, територіальну цілісність та зазіхати на незалежність України, а також те, що війська РФ залучені до прямої військової операції в Україні, а керівництво Росії продовжує постачати зброю військовим угрупованням на сході України, утримуючи тисячні, готові до бою підрозділи на кордоні з Україною. Комісія дійшла висновку, що такий

розвиток подій підриває безпеку України і має серйозні наслідки для стабільності та безпеки всього євроатлантичного простору» [32].

У спільній декларації по закінченню засідання Комісії лідери засудили анексію Криму Російською Федерацією та умисну дестабілізацію на сході України, яка триває, порушуючи міжнародне право, а також закликали російську владу скасувати договір про прийняття самопроголошеної Республіки Крим до складу Російської Федерації, який члени Альянсу не визнають і ніколи не визнають. Крім того, члени НАТО звернулися до Росії з вимогою припинити підтримувати сепаратистів на східному кордоні України й утриматися від подальших агресивних дій проти цієї держави [34].

Отже, «гібридна війна» росії викликала обурення громадськості демократичних країн і, як його прояв, рішучі протести й занепокоєння глав держав і урядів цих країн. Рішуче виступили із засудженням російської агресії всесвітньо відомі культурні діячі та особистим прикладом закликали своїх прихильників допомагати народу України. В атмосфері загальної підтримки українська дипломатія на чолі з п'ятим Президентом України Петром Порошенком доклала максимум зусиль для формування міжнародної коаліції держав на підтримку України. В цьому процесі вирішальну роль відіграв Вельський саміт НАТО 4 – 5 вересня 2014 року в Ньюпорті. Однак лідери держав-членів НАТО ще не наважилися постачати нам зброю та боєприпаси, а обмежилися наданням не летальної зброї та гуманітарної допомоги.

1.3 Роль Франції та ФРН у підписанні Мінських угод і розвитку мінського процесу

Загальне обурення міжнародної спільноти актом тероризму в небі над Донбасом і смертю майже 300 невинних пасажирів Боїнга 777,

відтермінували план в. путіна щодо введення в Україну регулярних російських військ. Але успіхи української армії та добровольчих батальйонів зі звільнення територій Донецької та Луганської областей призвели до активізації його плану. 22 серпня 2014 р., скориставшись помилками українського командування при плануванні звільнення м. Іловайська та самовільним відступом деяких українських підрозділів, після обстрілу їх російською артилерією, що підтвердили й міжнародні організації, російські регулярні підрозділи вдерлися на територію України поблизу Іловайська. «На думку іноземних дослідників, Генштабу та Військової прокуратури України, внаслідок оточення українських підрозділів під Іловайськом і подальший розстріл росіянами українських воїнів під час виходу з оточення «гуманітарним коридором», а також відступ наших воїнів, після запеклих боїв, з-під Савур-Могили, склалася критична ситуація, що могла перерости у широкомасштабну агресію Росії й загрожувала втратою Україною свого суверенітету та незалежності» [35].

Зауважимо, що стрімкий 200-кілометровий рейд 95-ї аеромобільної бригади по тилах рашистів, дозволив українському керівництву звернутися до Євросоюзу з проханням виступити посередником у переговорах з російською делегацією. щодо перемир'я. Це спрацювало. 5 вересня за посередництва Спеціальної представниці голови ОБСЄ у складі Тресторонньої контактної групи з врегулювання конфлікту в Україні Гайді Тальявіні, посол рф в Україні Михайло Зурабов, повноважний представник України Леонід Кучма, а також ватажки так званих «республік ДНР і ЛНР» – Олександр Захарченко та Ігор Плотницький підписали Мінський протокол [35]

У ніч з 6 на 7 вересня Організація з безпеки і співпраці в Європі (ОБСЄ) оприлюднила текст протоколу російською мовою.

«За результатами розгляду і обговорення пропозицій, внесених учасниками консультацій у Мінську 1 вересня 2014 року, Тристороння контактна група у складі представників України, Російської Федерації і Організації з безпеки і співпраці в Європі досягла порозуміння щодо необхідності здійснити такі кроки:

1. забезпечити негайне двостороннє припинення застосування зброї;
2. забезпечити моніторинг і верифікацію з боку ОБСЄ режиму незастосування зброї;
3. здійснити децентралізацію влади, в тому числі шляхом ухвалення закону України «Про тимчасовий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей» (закон про особливий статус);
4. забезпечити постійний моніторинг на українсько-російському державному кордоні і верифікацію з боку ОБСЄ зі створенням зони безпеки у прикордонних районах України і Російської Федерації;
5. негайно звільнити всіх заручників і незаконно утримуваних осіб;
6. ухвалити закон про недопущення переслідування і покарання осіб у зв'язку з подіями, що сталися в окремих районах Донецької і Луганської областей України;
7. продовжити інклюзивний загальнонаціональний діалог;
8. вжити заходів для поліпшення гуманітарної ситуації на Донбасі;
9. забезпечити проведення дострокових місцевих виборів, відповідно до закону України «Про тимчасовий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей» (закон про особливий статус);
10. вивести незаконні збройні формування, військову техніку, а також бойовиків і найманців із території України;
11. ухвалити програму економічного відродження Донбасу і відновлення життєдіяльності регіону;

12. надати гарантії особистої безпеки для учасників консультацій» [36].

Однак росіяни зірвали виконання протоколу – вогонь продовжувався. Українські герої мужньо захищали Донецький аеропорт.

В січні 2015 р. розгорілися запеклі бої за важливий залізничний вузол Дебальцеве. В цих умовах, щоб досягти перемир'я, яке б дозволило зберегти життя наших захисників, стабілізувати українську економіку та створити боєздатні сучасні Сили оборони, українська дипломатія звернулася до ЄС з проханням знову виступити посередником. Зусиллями канцлера ФРН Ангели Меркель, президента Франції Франсуа Олланда, Верховного представника ЄС із зовнішньої політики Кетрін Ештон вдалося домовитися провести в Мінську переговори Петра Порошенка та володимира путіна за їхньої участі [37; 38].

Ось як описує атмосферу, що там панувала, народний депутат, у подальшому представниця України в гуманітарній підгрупі Тресторонньої контактної групи з урегулювання на Донбасі – Ірина Геращенко: «Під час кількогодінної важкої розмови в усій делегації розривався телефон – дзвонили військові, в Іловайську росіяни розстрілювали наших воїнів. І президент Порошенко вимагав припинити вбивство, дати нашим військовим коридор. Росіяни пообіцяли... Вже потім, під час інших важких зустрічей із Путіним, ми зрозуміли, що це витончена, садистська фсбешна тактика: напередодні важливих перемовин влаштовувати кризу, щоб створити нестерпний фон, щоб ми могли говорити тільки про спасіння нашої армії, щоб це забиравало левову частину часу і сил під час перемов. Так було і в вересні 2014, і в лютому 2015, коли наших військових під Дебальцевим взяли в оточення. Таким був фон першої мінської зустрічі, і я ніколи в житті не забуду нестерпної атмосфери», – написала Ірина Геращенко» [39].

Німеччина разом із Францією зробили все можливе, щоб запобігти ескалації війни, ініціювавши Мінські угоди 2, але росія і цього разу не виконувала їх буквально з перших днів. Про це в інтерв'ю Укрінформу розповів голова Мюнхенської безпекової конференції (MSC) Крістофер Гойсген. «Ми зробили все, ... щоб спробувати виконати Мінські угоди. Ми досягли певного прогресу, але зрештою жодного рішення не вдалося досягти. Це не вина України, це вина росії», – сказав Гойсген. За його словами, росіяни не виконали найпростіших кроків, про які було домовлено в Мінську, починаючи вже з пункту 1 Мінських угод, згідно з яким упродовж 60 годин після підписання перемир'я мали, окрім іншого, відвести важкі озброєння та дати працювати спостережній місії ОБСЄ. Росія, – підкреслив голова MSC, – зійшла з дипломатичного треку, перейшла до застосування грубої сили, і партнери України повинні відповісти на це» [40].

Ще одним майданчиком пошуку мирного врегулювання на сході України став «Норманський формат». Авторами цієї миротворчої місії влітку 2014 року стали найбільш потужні країни Європи Німеччина та Франція. Президент Франції Франсуа Олланд та Канцлер Німеччини Ангела Меркель запросили до Нормандії для проведення переговорів президента рф володимира путіна та президента України Петра Порошенка. Зустріч проходила в містечку Бенувіль, що в Нормандії, і тому отримала назву Нормандської зустрічі або Нормандський формат. Було декілька зустрічей у такому складі. Перша відбулася 6 червня 2014 року. На зустрічі обговорювалася російсько-українська війна, і її наслідки.

Сторони висловили бажання, завершити цей конфлікт якомога швидше. Ця зустріч була скоріше символічною, тому що тривала вона близько 15-ти хвилин. Результатом цієї зустрічі були два телефонні дзвінки між Путіним і Порошенком, в яких йшлося про припинення вогню. У вересні 2014 року, Тристороння контактна група, за присутності

ватажків самопроголошених республік «ЛНР та ДНР», підписала Мінський протокол, який передбачав припинення вогню, виведення іноземних військ, проведення дострокових парламентських виборів на Донбасі, звільнити всіх заручників, забезпечити амністію бойовикам.

Друга зустріч у форматі Нормандської четвірки відбулася 16 жовтня 2014 року в Мілані. На цей раз окрім лідерів Нормандського формату були присутні прем'єр-міністр Італії, Маттео Ренці, прем'єр-міністр Великобританії, Девід Камерон, голова Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу та президент Європейської Ради, Герман Ван Ромпей. На цій зустрічі обговорювався Закон про особливий статус Донбасу, який ухвалила Верховна Рада України. За цей час відбулося багато подій, це і збиття Боїнга МН-17, і жорсткої бої в районі Іловайська, і накопичення регулярних військових частин РФ на кордоні з Україною. За дві години перемовин обговорювалися Мінські домовленості, та газові питання між Росією та Україною. Офіційно учасники погодилися дотримуватися Мінських домовленостей, та звільнити заручників. В результаті у грудні 2014 року, між Україною та проросійськими бойовиками відбувся обмін полоненими. Між тим ситуація на Сході України продовжувала загострюватися, тривали криваві бої, за Донецький аеропорт. Підписані раніше мирні угоди, не давали результатів. Під Дебальцево ішли запеклі бої між українськими захисниками та терористами, яких підтримували найманці та регулярні частини російської армії. Намагаючись знайти вихід з кризи європейські партнери ініціювали Третю зустріч Нормандського формату. Вона відбулась 11-12 лютого 2015 року у столиці Білорусі Мінську. Це були найважчі переговори за весь час, вони тривали 16 годин, у напруженій обстановці. Одночасно у Мінську проходили і засідання Тристоронньої контактної групи. В результаті лідери Нормандської четвірки узгодили так звані «другі Мінські домовленості», або «Мінськ-2», які були підписані учасниками Тристоронньої контактної групи.

Представник від України другий президент - Леонід Кучма, від Росії – посол в Україні Михайло Зурабов, від ОБСЄ – посол Гайді Тальявіні. Документ також підписали ватажки самопроголошених утворень Олександр Захарченко та Ігоря Плотницький. В документі прописані вимоги припинення вогню, відведення важкого озброєння, обмін заручниками, амністія для бойовиків, децентралізація влади, прийняття Україною закону *про особливий статус Донбасу*. В цілому ухвалена Декларація, мала комплекс заходів із 13 пунктів. Ця угода дала можливість знизити гостру фазу війни, але зовсім припинити вогонь не вдалося. Наступна зустріч Нормандської четвірки відбулася 2 жовтня 2015 року в Парижі. Зустріч проходила в Єлисейському палаці, більше чотирьох годин, за закритими дверима. Переговори були складними і стосувалися місцевих виборів на території ОРДЛО, запланованих на 18 жовтня 2015 року. Також обговорювалось відведення важкої озброєння з лінії зіткнення, та моніторинг українсько-російського кордону спостерігачами місії ОБСЄ. В результаті зустрічі так звані «вибори» були скасовані бойовиками, які перенесли їх на наступний рік.

Наступна зустріч відбулася 19 жовтня 2016 року, в Берліні і тривала понад 4 години. Переговори були емоційними і напруженими, українська сторона в складі президента Порошенка, міністра закордонних справ Павла Клімкіна, та заступника голови адміністрації президента Костянтина Єлісеєва, наполягала на реальному припиненні вогню, звільненні заручників і розведенні сторін. Путін був роздратованим і наполягав на виборах особливому статусі, амністії. Були погоджені дорожні карти .

Наступна зустріч відбулася лише через 3 роки, так як путін відмовлявся від зустрічей. На саміті в Парижі 9 грудня 2019 року, було обговорення нової послідовності введення в дію «Мінських угод», обговорення формули Штайнмаєра, газові питання відносно рішення Стокгольмського

арбітражу. Делегацію від України очолював новообраний президент Володимир Зеленський. Делегація складалася з 13 високопоставлених чиновників. В кулуарах саміту відбулася зустріч Зеленського з Путіним тет-а-тет. Зеленський озвучив так звані «червоні лінії». Наступні зустрічі проходили в онлайн-режимі. Крім лідерів країн, були також зустрічі в Нормандському форматі міністрів закордонних справ цих країн [41].

Досягнуті в подальшому за посередництва ОБСЄ, а також Німеччини і Франції Мінські домовленості та домовленості у «Нормандському форматі», з першого ж дня не виконувалися росією, яка замість їх імплементації намагалася замінити процес мирного врегулювання та зусилля, спрямовані на те, щоб покласти край війні, наданням «особливого статусу» створеним нею квазі-державним утворенням.

Таким чином, весь світ побачив як росія «дотримується» міжнародних законів та зобов'язань. Порушивши низку договорів, міжнародних актів, меморандумів та угод, РФ ще раз показала правильність висловлювання Отто фон Бісмарка, що договір з Росією не коштує паперу на якому він написаний. Окупувавши та анексувавши Крим, Кремль показав свою брехливу імперську політику, заявляючи після подій у Грузії 2008 року, що Росія не має ніяких територіальних претензій до України, і що вона визнає Крим Українським. Використовуючи в своїх підступних планах поставку енергоносіїв у Європу, таких як газ та нафта. Побудувавши багато газо-нафтопроводів залучаючи європейський бізнес та корумпуючи європейських чиновників та політиків високого рангу Путін сподівався, що бізнес інтерес та жадібність перемаже і європейці не стануть підтримувати Україну у конфлікті з РФ. Але він недооцінив сталість європейської демократії, та підтримку європейських цінностей країнами Заходу. І хоч зацікавлені ділові кола Європи були незадоволені, та все ж більшість громадянського суспільства в країнах Європи

підтримувала Україну, і уряди цих країн виконуючи волю більшості громадян, виступали на підтримку України. Міжнародні організації такі як: ООН, ОБСЄ, Рада Європи, Європейський Союз та інші, оприлюднювали заяви на підтримку територіальної цілісності України.

Бачачи, що Росія не реагує на заклики вивести свої війська з української території, вони почали застосовувати «м'яку силу» - ввели санкції проти РФ. Агресія збільшувалась, санкції ставали жорсткішими. Після трагедії з Малазійським Боїнгом європейська спільнота стала консолідуватися у Міжнародну антипутінську коаліцію. Спільними зусиллями країни Заходу, намагалися протидіяти агресії Кремля. Завдяки зусиллям МЗС України вдалося об'єднати світ, на підтримку України. Потужні країни Європи, такі як: Франція, Німеччина, Італія, Великобританія та інші створили переговорні площадки, для протидії агресії Кремля.

НАТО також виразило підтримку Україні, але підтримка в основному була гуманітарного характеру, фінансова та нелетального характеру. Зустрічі у Нормандському форматі та підписання Мінських угод, допомогли знизити активність бойових дій на сході України. В подальшому це зіграло дуже важливу роль, у тому що Україна змогла, побудувати заново свою армію.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКІ ВІДНОСИНИ

Після відновлення незалежності України 24 серпня 1991 року, молода держава почала налагоджувати дипломатичні відносини з країнами світу. Українсько-американські відносини починаються з визнання незалежності України, 26 грудня 1991 року. 3 січня 1992 року між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини [42]. США для України, мають статус стратегічного партнера що закріпила підписана 20 грудня 2008 року Міністром закордонних справ України Володимиром Огризком та Державним секретарем США Кондолізою Райс, «Хартія про стратегічне партнерство». Вона визначила основні принципи і пріоритети двосторонньої взаємодії [43]. Сполучені Штати допомагають Україні у відстоюванні суверенітету та територіальної цілісності України, допомагають в зміцненні обороноздатності і енергетичної безпеки, мобілізації міжнародної спільноти на допомогу Україні, в протидії російській агресії, впровадженні економічних, політичних та соціальних реформ. США бачать Україну сучасною демократичною державою, з процвітаючою ринковою економікою, повністю інтегровану у європейську спільноту, і допомагають Україні стати такою. З початку російського вторгнення в Україну Сполучені Штати надавали, і продовжують надавати різноманітну допомогу, в тому числі і військову,

2.1 РЕАКЦІЯ АДМІНІСТРАЦІЇ БАРАКА ОБАМИ НА РОСІЙСЬКУ АГРЕСІЮ

Наріжним каменем зовнішньої політики України є розвиток відносин зі Сполученими Штатами Америки. Саме позиція Вашингтону є

визначальною для долі не лише України, а й всього світу. Вповні це проявилось напередодні та в роки війни Росії проти України.

Характерно, що відразу з початком вторгнення Росії в Крим, Президент США Барак Обама 28 лютого 2014 року, оприлюднив заяву із закликом до Росії не втручатися в справи Криму. Він зазначив, що «будь-яке порушення суверенітету та територіальної цілісності України буде глибоко дестабілізуючим, що не є в інтересах України, Росії чи Європи», так як це є «явним порушенням зобов'язань Росії поважати незалежність, суверенітет і кордони України та міжнародні закони» [44]. «В телефонній розмові з Путіним, яка відбулася 15 березня 2014 року, Обама заявив, що Росія порушила українських суверенітет та територіальну цілісність, а також міжнародне право. Також він попередив про політичні та економічні санкції, і наміри вивести США з 40-го саміту «G8» під головуванням Росії» [45].

Держсекретар США Джон Керрі під час пресконференції в Києві 4 березня 2014 року заявив, що «росія фактично здійснила вторгнення на територію України, а російські лідери є інтервентами» [46]. Саме тому Президент США Барак Обама скасував свою поїздку на зимові параолімпійські ігри в Сочі, у зв'язку з ситуацією в Україні, про що 3 березня 2014 року заявила речниця Ради національної безпеки США Кейтлін Гейден 2014 року [47]. А вже 6 березня 2014 року «Виконавчим наказом 13660» за підписом Б. Обами були запроваджені санкції, проти майна певних осіб що сприяють ескалації ситуації в Україні, а 17 березня 2014 року «Виконавчий наказ 13661» – блокування майна додаткових осіб, що сприяють ескалації ситуації в Україні, а також заморожування активів деяких російських державних чиновників у США [48; 49]. Загалом «під санкції потрапили 14 компаній військово-промислового комплексу, топові чиновники й олігархи з близького оточення Путіна, шість найбільших банків і чотири енергетичні компанії. Крім військової сфери й енергетики,

обмежувальні заходи зачепили також сферу високих технологій і фінансову систему» [52, С. 747].

Про значну увагу, яку адміністрація Барака Обама надавала розвитку відносин з Україною в цей час, свідчить те, що «відповідальним за нього в адміністрації Обама був призначений віце-президент Дж. Байден. Протягом 2014–2016 рр. він шість разів відвідував Київ, демонструючи міцну підтримку Сполучених Штатів» [50, С. 110].

Разом з тим, політика Б. Обама щодо росії була вкрай обережною. Надаючи допомогу Україні, він обмежувався нелетальною зброєю як-от радари, шоломи, військові автомобілі медичні аптечки, ковдри тощо, побоюючись спровокувати в. путіна. Саме тому, наполегливі прохання українського керівництва надати Збройним Силам України протиповітряні та протитанкові ракетні комплекси, артилерійські системи та важку зброю залишалися без відповіді.

2.2. ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ ДОНАЛЬДА ТРАМПА ЩОДО УКРАЇНИ.

20 січня 2017 року після інавгурації 45-м президентом США став Дональд Трамп. Особа з репутацією популіста і непердбачуваної людини, він ніколи не проявляв прихильності до України, але завжди підкреслював слабкість адміністрації Барака Обама. Під час вторгнення в Крим російських спецпризначенців, він написав у соціальній мережі Twitter: «США закликали Росію не вторгтися до України. Росія каже США , що не вторгатиметься, а тоді голосно сміється!». Він захоплювався Путіним , як сильним авторитарним лідером» [53].

Трамп називав Україну найкорумпованішою державою Європи, тому багато експертів побоювались, що політика Дональда Трампа щодо України, може бути більш стриманою в допомозі Україні від агресії

Російської Федерації . Під час передвиборчої кампанії Трамп заявляв що хоче знайти спільну мову з Росією, і називав Путіна сильним лідером. Тому в Москві дуже раділи його перемозі на виборах, а депутати в Держдумі навіть пили шампанське, але як завжди щось пішло не так » [53].

Адміністрація Трампа не робила спроб скасувати санкції, щодо Росії, і не уклала угоду з Кремлем, за рахунок суверенітету та територіальної цілісності України. Прийшовши на посаду президента, Трамп сформував свою команду, на ключових посадах у адміністрації були такі люди як: міністр оборони Джеймс Меттіс , держсекретар Рекс Тіллерсон, радник з питань нацбезпеки Герберт Макмастер та глава адміністрації Білого Дому Джон Келлі, які за словами Бруно Лете експерт Німецького фонду Маршалла Сполучених Штатів у Брюсселі , «значно підтримують Україну », і «справді бачать Росію загрозою міжнародному порядку та вважають, що Захід має зробити все можливе, для підтримки України у її боротьбі» [54].

Також Бруно Лете зазначив, що він бачить 2 загрози у подальшій підтримці України з боку США «Друга загроза – сам президент США. Дональд Трамп залишається «темною конячкою» в американській політиці. Цілком можливо що одного гарного дня, Трамп прокинеться і просто вирішить, що Україна більше не є важливою». А першою небезпекою «він називає – відсутність успіхів України у продовженні реформ» [54].

Велике значення для подальшого розвитку американо-українських відносин мали переговори 20 червня 2017 року президентів Дональда Трампа та Петра Порошенком у Вашингтоні. Сторони детально обговорили «досягнення та проблеми в двосторонніх відносинах, питання територіальної цілісності та недоторканності України». За підсумками

переговорів, адміністрація Трампа заявила про збереження санкцій проти росії розширення допомоги Україні [55].

У березі 2018 року , Держдепартамент США схвалив пропонований продаж Україні протитанкових ракет і ракетних установок “Javelin”, на суму 39,2 млн. доларів. Ці ракетні комплекси «допоможуть Україні побудувати свій довгостроковий потенціал оборони, для захисту суверенітету і територіальної цілісності, з метою задоволення вимог національної оборони»» [56]

25 липня 2019 року, відбулася розмова Трампа з Володимиром Зеленським, який став президентом України. Трамп привітав його з перемогою в чесних і демократичних виборах. Після цього була опублікована стенограма, після чого розпочалася скандал, який трохи не привів до імпічменту Трампа, але сенат виправдав президента, відхиливши звинувачення у зловживанні владою і перешкоджанні роботи конгресу. Згідно зі стенограмою Трамп просив Зеленського повпливати на хід справи щодо сина Байдена і закликав українського лідера розібратися в ситуації. Незважаючи на український скандал Трамп підписав Закон про національний оборонний бюджет на 2020 рік , який передбачає введення санкцій проти компанії які будують російський газопровід «Північний потік – 2», та збільшення військової допомоги Україні до 300 млн. доларів.

Загалом політику Трампа щодо України, неможна назвати однозначною, незважаючи на прихильність Трампа до Росії, він зробив набагато більше для захисту України, ніж попередня адміністрація Обама, не тільки посилення санкцій проти РФ, але й надання Україні летальної зброї, патрульних катерів , контрбатареєних радарів та іншого військового обладнання, а також підтримка США України на міжнародній арені.

2.3 ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Американо-українські відносини є стратегічними та дуже важливими для України. Незважаючи на хороші партнерські відносини і відчутну допомогу з боку Сполучених Штатів, є також і проблемні питання. В першу чергу, це корупція в Україні та дуже повільний розвиток реформ. При адміністрації Барака Обами, українським питанням займався тодішній віцепрезидент США Джо Байден. За 8 років на цій посаді, він дуже добре знається на Україні, в його оточенні також є багато людей які добре розуміються в українській політиці. Байден рішуче вимагав від української влади розпочати реформи, і проводити жорстку боротьбу з корупцією в країні. Він навіть вимагав від тодішнього президента України Петра Порошенка, звільнити з посади генпрокурора України, Шокіна. Реформи в Україні після 2014 року, були нагальною необхідністю, розпочалися реформи в медицині, поліції, в транспортній галузі, але просувалися вони дуже повільно. Частина спеціалістів реформаторів була залучена із-за кордону: США, Канади, Грузії, Литви, Польщі, Словаччини та інших. На законодавчому рівні були запеклі суперечки, так як в парламенті було багато проросійських депутатів. Фінансове становище країни було дуже ослаблене, і вимагало значних фінансових вливань ззовні. Міжнародні фінансові організації виділяли кошти на проведення реформ, але боротьба з корупцією в таких умовах була не дуже відчутною. Тому, зарубіжні партнери американці та європейці наголошували, що для того щоб Україна змогла вступити в такі організації як: Європейський Союз та НАТО, потрібно виконати всі вимоги.

За часів адміністрації Дональда Трампа, реформи в Україні та боротьба з корупцією не відійшли на третій план, а були актуальні, хоча на першому місці все ж була російська агресія проти України.

Також до проблемних питань відноситься скандал з оприлюднення стенограми переговорів Трампа і Зеленського, де Трамп тиснув на президента України з метою проведення розслідування справи проти сина тодішнього віцепрезидента Джо Байдена. Зеленський тоді заявляв, що у нього сто відсотково свій прокурор. Було розпочато розслідування, щодо того чи намагався Трамп чинити тиск на уряд України, з метою сприяння кампанії переобрання Трампа на другий строк. Білий Дім, за каденції Дональда Трампа неодноразово намагався скоротити іноземну допомогу для України, але Конгрес не дозволяв цього зробити. Під час розмови з журналістами в ООН Трамп зізнався, що наказав зупинити допомогу близько 400 млн.доларів для України, для того щоб змусити європейські країни надати більше допомоги. Він закликав Францію та Німеччину збільшити допомогу для України. На щастя Сполучені Штати і надалі підтримують Україну, бо це залежить від Конгресу, Україна має підтримку обох партій, як демократів так і республіканців. Конгрес визначає питання фінансування.

Ще одним проблемним питанням було, відсутність посла Сполучених Штатів в Україні. Колишня Посол Марі Йованович, пішла у відставку 20 травня 2019 року, тому що за її словами відмовилася вимагати від керівництва України розслідування щодо Хантера Байдена. Новий посол Бриджіт Брінк, була призначена аж через 3 роки.

Також є проблемні питання у справах американського правосуддя з українськими олігархами, які на думку правоохоронних органів вчиняли протизаконні дії на території Сполучених Штатів. З травня по липень 2020 року, народний депутат завербований спецслужбами РФ, Андрій Деркач оприлюднив три плівки сфабриковані спецслужбами РФ, з метою скомпрометувати еквіцепрезидента Джо Байдена, та експрезидента України Петра Порошенка. На пресконференції у червні 2020 року, Андрій Деркач звинуватив демократичну партію США в міжнародній корупції, з

метою дискредитації американських чиновників. Генпрокуратурою України були відкриті кримінальні справи проти Петра Порошенка і Джо Байдена. У лютому 2021 року кримінальна справа проти Джо Байдена була закрита. Міністерство фінансів США 10 вересня 2010 року запровадило персональні санкції проти Деркача , а 10 січня 2021 року ще проти 7 фізичних осіб, та 4 юридичних осіб, за спроби вплинути на вибори президента США в 2021 року.

США і надалі зосереджені на втіленні успішних реформ в Україні, так як Україна частково являється питанням внутрішньої політики США.

Таким чином, у період з 2014 до 2021 р. Сполучені Штати Америки підтримували Україну в її намаганнях створити демократичну спільноту. Бажання українського народу, стати європейською країною з верховенством права та інтеграція в Євросоюз підтримувалася також і європейськими країнами.

Проте Російська Федерація не збиралася відпускати Україну з кола свого впливу і в лютому 2014 року розпочала збройну агресію захопивши та анексувавши Крим, а згодом розпочала бойові дії на Донбасі. Слабка позиція адміністрації Обами в протистоянні Москві, дозволила Кремлю не зупинитися на цьому , а продовжувати агресію. Обама недооцінив Путіна, вважаючи його президентом регіональної держави, який не може завдати шкоди інтересам США. Європейці не бажаючи підривати свою економіку, намагалися домовитися з Кремлем дипломатичним шляхом , запроваджуючи проти РФ не дуже суттєві санкції. Були запроваджені Мінські домовленості та Нормандський формат, які зменшили інтенсивність бойових дій та перевели війну в конфлікт назької інтенсивності. Сполучені Штати надавали Україні гуманітарну і фінансову допомогу, стимулювали українську владу до проведення реформ та до боротьби з корупцією. За президентства Трампа допомога для України збільшилася, в тому числі була надана летальна зброя. Також: вводилися

більш жорсткі санкції проти РФ, економічна співпраця, спільні україно-американські проекти, імпортно-експортні відносини , співпраця у енергетичній сфері (в тому числі поставка твелів для атомних електростанцій), військова співпраця: підготовка військових інструкторів, створення москітного флоту України, ознайомлення з технікою натовського зразка і тощо.

Незважаючи на всі проблеми і скандали Сполучені Штати надалі підтримують Україну, тому що вони є стратегічним партнером і символом демократії в світі . США на чолі з більшістю цивілізованого світу, дбають про безпеку і мир у Європі, засуджують агресію РФ проти України, і намагаються змусити агресора відмовитися від своїх загарбницьких планів

Розділ 3. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

3.1 Обставини підписання , зміст і значення Угоди про асоціацію України та Європейського Союзу

Конституційною ціллю України в зовнішній політиці є вступ до Європейського союзу. Це зумовлено як географічно – вона знаходиться в серці Європи, так і історично – більшу частину своєї історії Україна належала до європейської спільноти.

Відносини між Україною та ЄС розпочалися після здобуття незалежності у 1991 році, що відповідало прагненню українського народу побудувати сучасну демократичну державу з розвинутою економікою, верховенством права, добробуту громадян, утвердження європейських цінностей у всіх сферах.

Перша угода про співпрацю з ЄС була підписана 16 червня 1994 року, та ратифікована законом України №237/94-ВР від 10 листопада 1994 року. Вона була підписана Україною і європейськими співтовариствами та їх державами-членами. Ратифікація Угоди державами-членами закінчилася на початку 1998 року. Тому ця Угода набула чинності 1 березня 1998 року. Ця Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС.

В 2004 році ЄС офіційно ухвалила Європейську політику сусідства. Вона передбачала поглиблення співробітництва з країнами – сусідами Європейського Союзу після його розширення в 2004 році на основі двосторонніх планів дій без обіцянки перспективи членства в ЄС. Початково передбачалося укласти з Україною стандартний план з доволі обмеженими можливостям. Однак Помаранчева революція змінила ставлення європейської спільноти до України. Це дозволило передбачити в

підписаному 21 лютого 2005 року Плану дій Україна – ЄС розширені можливості розвитку співробітництва сторін у різних сферах – від економіки до освіти й культури.

В 2008 році ЄС запропонував в рамках розширеної програми Східного Партнерства Україні, Молдові, Грузії, Білорусі та ін., з метою поглиблення політичної асоціації та економічної інтеграції, розробити та ухвалити двосторонні «угоди про асоціацію». Така Угода мала стати першим кроком до вступу в Євросоюз і передбачати приведення законів держави, яка хоче вступити в ЄС, у відповідність з європейськими нормами. Передбачалося, що Угоду про асоціацію з ЄС могли підписати навіть держави, які не знаходяться на європейському материку. Зокрема держави Азії, Африки, Північної та Південної Америки . Для України Угода про асоціацію з ЄС, дозволяла реалізувати її вибір на користь європейського шляху розвитку.

Що означає асоціація для України? Це зона вільної торгівлі між Україною та ЄС ,забезпечення європейському та українському бізнесу, взаємний доступ на ринки товарів один одного. Це переведення виробництва і торгівлі у відповідність до норм Євросоюзу, зменшення та скасування мит, лібералізація візового режиму , вкладання іноземних інвестицій в розвиток економіки України, посилення охорони навколишнього середовища, підвищення рівня освіти, проведення якісних реформ в політичних, економічних, освітніх, культурних сферах , боротьба з корупцією та інше. Європейські партнери , будуть контролювати ці процеси, а також стежитимуть за підтриманням прав людини і демократичних свобод .

Угода про асоціацію між Україною та ЄС має довгу історію , ще в березні 2007 року, розпочалися переговори між Україною та ЄС, про укладання нової угоди на заміну Угоди про партнерство та співробітництво. До 2012 року відбувся 21 раунд переговорів про Угоду і

18 раундів щодо зони вільної торгівлі. Про завершення переговорів було оголошено 19 грудня 2011 року на саміті Україна – ЄС. Парафування угоди главами переговорних делегацій відбулося 30 березня 2012 року, а Угоди про створення зони вільної торгівлі – 19 липня 2012 року. Колегія Європейської Комісії 15 травня 2013 року, ухвалила рішення рекомендувати Раді ЄС підписати Угоду, і дозволити її тимчасове застосування до ратифікації всіма державами-членами ЄС.

Реальна перспектива переведення проєвропейських намірів України в практичне русло неабияк наполохало російську владу. Кремлівські очільники, які намагалися втягнути Україну в Митний союз, активізували тиск на українську владу з вимогою не підписувати Угоду про асоціацію. Зокрема, вони розпочали справжню торгову війну проти України, забороняючи під надуманими приводами експорт українських товарів до росії. Коли ці заходи не дали ефекту, до Москви викликали президента України в. януковича й змусили відмовитися від підписання зазначеної угоди.

Київська влада розіграла фарс: 18 листопада 2013 року, тодішній прем'єр-міністр микола азаров під приводом того, що Угода шкодить національним інтересам України, призупинив процес підготовки до підписання угоди про асоціацію з ЄС. На знак протесту проти такого рішення 21 листопада 2013 р. в Києві розпочався Євромайдан з вимогою до януковича підписати Угоду про асоціацію. Однак це не вплинуло. 29 листопада на самміті у Вільнюсі він відмовився її підписати.

А вночі проти 30 листопада, за вказівкою влади, загони «Беркуту» жорстоко розігнали Євромайдан. Побиття студентів обурило суспільство і 1 грудня в Києві відбувся «марш мільйонів» з вимогою покарати винних у побитті. Бездіяльність влади призвела до переростання мітингів у Революцію Гідності.

Під час Революції Гідності, європейські партнери намагалися допомогти врегулювати політичну кризу в Україні мирним шляхом. Задля цього Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки (2009-2014 р.), Кетрін Ештон, Єврокомісар Штефан Фюле та інші. Виступили посередниками в переговорах між владою та опозицією.

Однак Янукович, під тиском путіна, відмовлявся йти на будь-який компроміс і навпаки, постійно нагнітав протистояння. І лише криваві події на майдані 18-20 лютого дозволили 21 лютого 2014 року, за посередництва «Федеральний міністр закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина Франк-Вальтер Штайнмаєр, Міністр закордонних справ Республіки Польща Радослав Сікорський та керівник департаменту континентальної Європи Міністерства закордонних справ Французької Республіки Ерік Фурн'є, підписали угоду між Януковичем і опозицією щодо виходу з кризи» [57].

Після втечі Януковича і сформування нового тимчасового уряду, ЄС допомагав Україні подолати фінансову кризу, так як у держскарбниці майже не залишилося коштів. У рамках програми макрофінансової допомоги «Європейський Союз, за 5 років (2014-2019), надав Україні 15 млрд євро, і має намір продовжувати фінансову підтримку, по мірі реалізації реформ Україні» [58].

Перемога Революції Гідності дозволила підвести правову базу для поглиблення політичних зв'язків та економічної інтеграції між ЄС та Україною. Нею стало підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. «Підписання відбулося у 2 етапи: під час позачергового саміту Україна - ЄС 21 березня 2014 року, політичну частину угоди «підписав прем'єр-міністр Арсеній Яценюк. Були підписані Преамбула, Стаття 1, Р озділи I «Загальні принципи», II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики» і VII «Інституційні, загальні та прикінцеві

положення» Угоди». Зобов'язання України стосовно ратифікації Римського статуту , Міжнародного кримінального суду (1998 р.), повинні бути виконані після внесення змін до конституції України»[63]. «27 червня 2014 року в ході засідання Ради ЄС, президент України Петро Порошенко, керівництво Європейського Союзу і глави держав та урядів 28-ми держав-членів ЄС підписали економічну частину Угоди – Розділи III «Юстиція, свобода та безпека», IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», V «Економічне та галузеве співробітництво» та VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством»[60].

«16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Згодом українська Сторона передала до депозитарію ратифікаційні грамоти і завершила таким чином усі внутрішньодержавні процедур» [61].

«Угода України з ЄС складається з 486 статей у 7 розділах , 44 додатків та 3 протоколів з більш ніж 1000 сторінок тексту стосовно загальних принципів співпраці України та ЄС. Основна частина присвячена торгівлі економічному та галузевому співробітництву , головний економічний здобуток – зона вільної торгівлі, яка передбачає лібералізацію торгівлі товарами та послугами , руху капіталів та частково робочої сили , зменшення митних тарифів та скасування квот на певні товари» [62] . Підписавши Угоду, Україна взяла курс на впровадження реформ і боротьбу з корупцією, для боротьби з корупцією були прийняті закони та створені нові установи: Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне Агентство з питань запобігання корупції, Агентство з питань повернення та управління активами та Вищий антикорупційний суд України. Реформування: військової галузі, медичної, податкової, юстиції , транспорту та інших важливих галузей.

Процедура ратифікації державами-членами ЄС зазначеної Угоди, зайняла понад 3 роки й завершилася в червні 2017 року .

Угода про асоціацію з 1 вересня 2017 року, запрацювала в повному обсязі.

На даний час Євросоюз є найбільшим економічним партнером України , дія зони вільної торгівлі та зняття квот на українські товари, надає значну підтримку українській економіці. Створений безвізовий режим з країнами ЄС, запровадження новітніх технологій у різних галузях, у тому числі в енергетиці.

Один раз на рік для нагляду за виконанням Угоди, проводиться саміт на якому контролюється цей процес. Створена Рада асоціації для контролю і моніторингу виконання Угоди, до складу якої входять члени уряду України, Єврокомісії та Ради ЄС. Також існує Парламентський комітет асоціації, сформований з депутатів Верховної Ради та Європейського Парламенту. Крім цього є Платформа громадянського суспільства . У Верховній Раді працює комітет з питань інтеграції України до ЄС, у Кабміні створено Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції . Департаменти із євроінтеграції існують у складі міністерств.

3.2. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄС У ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Основні напрямки Європейського Союзу – це торгівля, економіка та політика. Економіка займає дуже важливе положення в пріоритетах ЄС. Економічні стосунки України і ЄС, мають дуже важливі значення не тільки для України, а і для самого Євро Союзу. Україна є потужним виробником сільськогосподарської продукції , що означає продовольчу безпеку центру тільки для країн Європи, але і багатьох країн з якими Україна та Євросоюз мають стосунки. Україна виробляє товари важкої

промисловості та машинобудування, також є вигідні проекти у енергетичній галузі. В Україні є людський капітал, кваліфікованих спеціалістів. Вкладаючи кошти в українську економіку, європейські партнери мають можливість покращити майбутнє не тільки України, а й самої Європи. Одним з пріоритетів у галузі економіки є промисловий безвіз, про який Україна веде переговори з Євросоюзом, уже на протязі деякого часу. Це дуже важливий чинник на шляху до інтеграції України до членства в ЄС.

Промисловий безвіз має на увазі, Угоду про оцінку відповідності, та прийнятність промислової продукції (АСАА) це означає що повинна пройти гармонізація систем технічного регулювання країни партнера із системою ЄС, у галузях які стосуються Угоди. Під Угоду промислового безвізу підпадають 22 груп товарів. «Промисловий безвіз буде проходити у декілька етапів, «на 1 етапі промисловий безвіз України з ЄС буде запроваджено, лише в 3 пріоритетних галузях: машини, низьковольтне обладнання та електромагнітна сумісність» [64].

Разом з гармонізацією системи технічних регламентів, потрібно адаптувати законодавство до європейських стандартів. Для України укладання такої Угоди, буде мати великі переваги для українського бізнесу. Україна почала гармонізацію технічних регламентів та стандартів «з європейськими ще з 2005 року. У 2014-2015 роках, спостерігалось підвищення уваги до нормативної бази в частині стандартизації, метрології та ринкового нагляду, що супроводжувалось активним ухваленням законів у цих галузях»[до стандартизації з ЄС. Україна здійснює реформи в нормативній та інституціональній галузях»[64].

Промисловий безвіз здешевлює і спрощує експорт та імпорт товарів, тому що експортери та імпортери будуть користуватися сертифікатом виданим в своїй країні. Виробники продукції в Україні, отримають за

допомогою Угоди всі необхідні сертифікати для експорту. Для укладання промислового безвізу, потрібно 8 етапів оцінювальних перевірок Євросоюзу, тепер Україна перейшла до третього етапу. Перші два : оцінка стандартизації та метрології . Проходження сертифікації в Україні, буде економити гроші та час українським виробникам. Здешевлення експортно-імпортних операцій з Євросоюзом, позитивно вплине на активізацію торгівлі України, та зробить європейський ринок більш відкритим для українських промислових товарів. Експерти ж з боку ЄС, періодично роблять оцінку виконання умов, та надають зауваження та рекомендації, а також вказують на помилки які потрібно виправити . ЄС підписує угоди про взаємне визнання оцінок відповідності , з розвиненими країнами до яких високий ступінь довіри . Тому отримати промисловий безвіз з Європою, доволі важко . «Укладення промислового безвізу, визнає що Україна є промислово розвинутою державою, де продукція виробляється відповідно до стандартів ЄС, щодо якості та безпечності такої продукції» [65].

На даний момент Україна вживає необхідних заходів з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС, та системами стандартизації, метрології, акредитації. Для збільшення українського експорту товарів, до Європейського Союзу і не тільки, потрібно ефективне функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а для цього необхідно подолати технічні бар'єри в торгівлі промисловою продукцією. Впровадження європейських гармонізованих стандартів та адаптація технічних регламентів, забезпечить високу якість і безпечність промислових товарів для покупців, відкриє експортерам нові ринки збуту, і підвищить конкурентоспроможність української продукції. Після повного узгодження законодавства України з інституціями та стандартами ЄС сторони домовились додати Угоду (АСАА), як протокол до Угоди про асоціацію, який охоплює один або кілька секторів

перелічених у додатку 3 до Угоди. Ця Угода передбачає що торгівля українськими товарними передбачена в цій Угоді , буде проводитись на умовах торгівлі між державами членами ЄС. Доступ промислової продукції на ринки України та ЄС, буде відкритий тільки після взаємного визнання оцінки відповідності на таку продукцію. Технічні регламенти, стандарти, відповідності вимогам, вимоги до призначених органів повинні бути ідентичними в Україні та ЄС. Це надасть право українським виробникам наносити на продукцію європейський знак відповідності, це є двостороннє співробітництво Україна-ЄС у рамках Угоди АСАА, представлено такими органами як: Рада асоціації, комітет асоціації, комітет асоці в торгівельному складі, робоча група з питань технічних бар'єрів , а також промислові діалоги Україна-ЄС.

Українська сторона має повністю виконати зобов'язання взяті на себе з виконання рекомендацій Єврокомісії, щодо оцінки адаптації українського законодавства та інфраструктури до відповідних рекомендацій, точніше стандартів . Створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі являється важливим елементом Угоди про асоціацію України та ЄС . Метою є тісна економічна інтеграція, створення умов для торгівлі між Україною та ЄС, такі самі які мають місце в середині союзу, покращення інвестиційного клімату, прозорі правила ведення бізнесу в Україні, підвищення безпечності та якості товарів, зниження цін для українських споживачів, можливість доступу українських підприємств до ринків третіх країн, у зв'язку з переходом на прийняті міжнародні стандарти. «Відповідно до Угоди про асоціацію, для співробітництва з торговельно-економічних питань,було утворено спеціалізований двосторонній орган – Комітет асоціації Україна-ЄС у торговельному складі. У його рамках діють 4 підкомітети:

- Підкомітет з питань торгівлі та сталого розвитку;

- Підкомітет з управління санітарними та фітосанітарними заходами ;
- Підкомітет з питань митного співробітництва;
- Підкомітет з питань географічних зазначень» [66].

Також важливе значення має, так званий «митний безвіз» , єдиний безвізовий митний простір. Україна в Угоді про асоціацію з ЄС взяла на себе зобов'язання щодо приєднання до конвенції Про процедуру спільного транзиту, це повинно призвести до узгодження у сфері митного транзиту. «Закон який надає можливість підприємствам використовувати єдину митну декларацію та єдину гарантію для переміщення товарів від країни відправлення до країни призначення було ухвалено в 2019 році. Він називається «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи». «Від березня 2021 року європейська митна інформаційна система NCTS застосовується в Україні в режимі тестування. На думку Комісії, Україна відповідає всім необхідним критеріям для приєднання до Конвенції, включаючи правові, структурні та ІТ-вимоги.

В цьому році очікується рішення Спільного комітету EU-СТС про запрошення України приєднатися до Конвенції. Головна мета – сприяти торгівлі між Україною, Європейським Союзом та іншими країнами спільного транзиту. Як очікується, ці запрошення мають призвести до суттєвих і відчутних переваг для трейдерів і митних адміністрацій шляхом спрощення транзитних і митних формальностей, зниження витрат, полегшення руху товарів і можливого збільшення торгівлі» [67].

Новим етапом зближення України з Євросоюзом, стало приєднання України до конвенції Про спільний транзит 1 жовтня 2022 року. Це приєднання є результатом спільних зусиль комісії та держав членів ЄС, у тому числі і Франції. Планується завершити цю місію за кілька місяців і конкретно втілити європейське зобов'язання перед Україною щодо

спрощення митних процедур. Використання процедури конвенції Про спільний транзит та обмін інформацією про комп'ютеризовані транзитні системи (NCTS), дає змогу полегшити перетин кордону між Європейським Союзом і третіми країнами, які є членами цієї конвенції, такі як: Норвегія, Ісландія, Швейцарія, Північна Македонія, Сербія, Туреччина та Великобританія. Шляхом спрощення адміністративних формальностей і зниження витрат. Це буде сприяти Україні в подальшому зменшенні черг на її кордонах, і забезпечувати легший доступ до ринку ЄС, збільшуючи торгові потоки та мінімізуючи потреби в інвестиціях в інфраструктуру. Єдина транзитна декларація та єдина гарантія переміщення товарів між 36-ми країнами. Приєднання до конвенції, також є важливим кроком у процесі підготовки вступу України до Європейського Союзу.

Крім митного існує ще декілька безвізів, це такі як: авіаційний безвіз - це спільний європейський авіаційний простір, Угода про який була підписана 12 жовтня 2021 року, в рамках 23-го саміту Україна-ЄС, підписанти: прем'єр-міністр України, Денис Шмигаль, посол Словенії в Україні Томаш Менцин, та голова зовнішньополітичної служби Євросоюзу, Жозеп Борель. Угода була ратифікована Верховною Радою України, 17 лютого 2022 року;

*промисловий безвіз в рамках Угоди (АСАА);

*енергетичний безвіз – це відключення від російських та білоруських мереж і підключення до енергосистеми континентальної Європи, з 16 березня 2022 року;

*транспортний безвіз, Про перевезення автомобільним транспортом товарів, через автомобіль пункти пропуску. Угода підписана 29 червня 2022 року;

*цифровий безвіз – скасування роумінгу, запровадження зв'язку 5G, та розвиток широкосмугового доступу до інтернету

Також з 11 червня 2017 року, громадяни України отримали право на безвізові поїздки до країн Євросоюзу, з біометричними паспортами. (Детальніше про це у розділі 3.3).

3.3. РОЗВИТОК СПІВРОБІТНИЦТВА В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

Один із вагомих напрямків зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу- це гуманітарна допомога і цивільний захист. В цій місії задіяно понад 200 міжнародних і місцевих партнерських організацій та агентств, а також тисячі європейських волонтерів. ЄС є одним із найпотужніших донорів гуманітарної допомоги у світі. Генеральний директорат Європейської комісії з питань цивільного захисту і операції з гуманітарної допомоги, це організація, яка допомагає постраждалим від стихійних лих та техногенних криз, а також збереження життя честі та гідності постраждалих. Вся діяльність країн-членів Європейського Союзу в гуманітарній сфері здійснюється згідно нормами міжнародного гуманітарного права, і засновано на його базових принципах гуманності, нейтральності, неупередженості та незалежності. Всі дії учасниками гуманітарних операцій, регулюються нормативно-правовими документами, які регулюють координацію, узгодженість, ефективність і підзвітність учасників. Допомога постраждалим, коли уряди виявляються неспроможними допомогти своєму населенню, також є частиною гуманітарної місії. На даний час Україні також надається гуманітарна допомога, збоку Євросоюзу, і не тільки.

Однією із галузей гуманітарного напрямку є освіта. В країнах Євросоюзу постійно відбуваються різні зміни, реформи та іновації, це зумовлено швидким розвитком новітніх технологій , глобалізації суспільства, та сьогоденним викликам. Багато розмов про необхідність дотримання спільних принципів освітньої політики ЄС, це:

- 1)автономія університетів;
- 2)освіта зорієнтована на результаті навчання;
- 3)забезпечення якості вищої освіти;
- 4)мобільність студентів та викладачів;
- 5)свобода руху знань;
- 6)навчання у продовж життя;
- 7)трициклова освіта та інше.

Освітні реформи в різних країнах, стають все більш схожими. Завдяки глобалізації розширяється ринок праці, тому освіта повинна задовольняти потреби у кваліфікованій робочій силі. Збільшується різниця у прибутках кваліфікованих і некваліфікованих робітників, тому збільшується кількість бажаючих отримати вищу освіту. Не секрет, що основними причинами міграції до країн Європейського Союзу, це - проблеми з працевлаштуванням вдома, та низькою оплатою праці, низьким рівнем життя, і бажанням покращити побутові умови. Україна також не є виключенням з правил, десятки тисяч українців здобувають освіту на теренах Європейського Союзу. Якість європейської освіти значно вища, до того ж з європейським дипломом можна легко інтегруватися в країнах Євросоюзу.

В Євросоюзі багато програм на підтримку студентів, це і щомісячна стипендія, і безкоштовне проживання та харчування, виділення різноманітних грантів та інше . До того ж дуже часто, після закінчення навчання студента забезпечують працевлаштуванням, роботою за спеціальністю. Європа зацікавлена у висококваліфікованих спеціалістах і тому освітня галузь має відповідне фінансування, в Україні освітня галузь у кризовому стані. За даними МОН України відображених в стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030-го року, в Україні відбувається поступово освітня та наукова деградація, тому співпраця з європейськими партнерами та інвестиції в освітню галузь були б дуже

доречними. Обмін досвіду з міжнародними фахівцями, навчання інноваціям, участь у європейських програмах, спрямованих на підвищення якості освіти, розроблення ефективних державних освітніх програм, формування освітньої політики спрямованої на інтеграцію міжнародних співтовариств. Створення державою робочих місць з відповідною зарплатою та підвищення якості освіти для припинення міграції молодих спеціалістів за кордон, повинно бути для держави пріоритетом.

Україна є важливим партнером ЄС, в контексті ініціативи Східне Партнерство на гуманітарному напрямі, так Україна співпрацює з Євросоюзом у рамках програми «Еразмус Мундус».

Ще одним напрямком гуманітарної галузі, є культура . Основними цілями культурної політики в демократичному світі – є: забезпечення умов, для вільного творчого розвитку, свобода слова і друку, вільний доступ громадян до культурних надбань, підтримка національних культур, захист історичної та культурної спадщини. Як правило формує культурну політику держава, Євросоюз як наддержавне утворення немає стільки регулятивних важелів, у сфері культури, як національна держава, тому що , включає багато національних культур. Тому в таких організаціях, повинно бути створення Єдиного культурного простору. Повинна бути спільна ідентичність, яка об'єднувала б сотні мільйонів громадян. В ЄС вже багато зроблено для створення Єдиного загальноєвропейського культурного ринку, зняття митних бар'єрів у культурних обмінах, єдина податкова система, та інше. Культурна європейська інтеграція – це кроки до Єдиних загальноєвропейських , бібліотечних, архівних, музейних фондів. Програми культурної інтеграції Європи, передбачають створення уніфікованих загальноєвропейських підручників з історії, географії, літератури і мистецтва. Європейські культури мають дуже багато спільного, бо мають схожий світогляд. «Культурне співробітництво України та ЄС здійснюється у рамках програми ЄС «Креативна Європа».

Це рамкова програма Європейської Комісії, спрямована на підтримку та посилення конкурентоспроможності Європейського культурного, креативного та аудіовізуального секторів, а також збереження, розвиток та просування культурного та мовного розмаїття країн Європи. Креативна Європа включає три компоненти: 1)культури...; 2)медіа... ; 3) міжсекторальна взаємодія...» [68].

У листопаді 2015 року, була підписана Угода між урядом України та Європейською Комісією Про участь України в Програмі Креативна Європа. Для розвитку програми на національному рівні, було створено національне бюро , Креативної Європи. Україна бере участь у Програмі «Креативна Європа» у рядках підпрограми Культура та Медіа. За допомогою цієї Програми, було перекладено 18 українських книг на різні мови.

У 2019 році, українські автори взяли участь у конкурсі на здобуття літературної премії Європейського Союзу. Мета цієї премії визнання найкращих авторів у Європі. Між Україною та ЄС започатковані нові програми у сфері культури та туризму. Культура та творча індустрія, підтримується Євросоюзом через програми підтримки, фонди, підтримку науково-дослідних проектів, підтримку співпраці з партнерами ЄС і за його межами. Такі сфери пов'язані з культурою, як: освіта, наукові дослідження, підтримка інформаційних та телекомунікаційних технологій, соціальна політика і регіональний розвиток.

Чим тісніші ставали відносини між Україною та ЄС, тим більше поставала необхідність лібералізації візового режиму для українців. Перші Угоди між Україною та ЄС, Про спрощення оформлення віз, були підписані ще у 2008 році. З тих пір робота велася у цьому напрямку багато років, були спільні заяви, резолюції. В 2010 році, було надано план дій, щодо лібералізації візового режиму . Врешті-решт з 11 червня 2017 року,

безвіз для громадян України почав діяти . Отримання безвізу за опитуванням українців – це головна подія 2017 року.

Одна з доповідачів, єврокомісар Марія Габріел зазначила: «Прийняття безвізового режиму для громадян України, є важливим кроком вперед, на шляху реформування українського суспільства, об'єднання людей, побудова мостів через кордони. Ми в європейському парламенті переконані, що громадяни України в цей час заслужили право вільно пересуватися в ЄС. Настав час для Ради Європи показати результати» [69].

За правилами безвізового режиму перебування в державах-членах ЄС та Шенгенської Угоди, дозволяється в рамках 90 днів, протягом 180 днів. Виключення: Великобританія та Ірландія. Мета в'їзду – приватна. Це: туризм , конфедерації, семінари, пошук бізнес партнерів, а також відвідування родичів. Перевищення дозволеного строку перебування, у майбутньому може стати причиною відмови до в'їзду у країни учасниці шенгенської Угоди. З тих пір, безвізом скористалися мільйони українців.

Таким чином, попри агресію росії проти України, європейські партнери, наполягають на пришвидшенні втілення і проведення реформ. Боротьба з корупцією, також є нагальною проблемою, незважаючи на запровадження багатьох органів боротьби з корупцією такі як: НАБУ, НАЗК, Вищий антикорупційний суд, та інших , корупція викорінюється досить повільними темпами. Необхідність реформування судової системи, органів прокуратури та юстиції, реформи в транспортній галузі, реформування освіти, медицини, та ще багато інших .

Все це сповільнює наближення до вступу в ЄС. Звичайно проведено багато і якісних реформ, зокрема у військовій галузі , українські військові успішно вивчили та освоїли Натівську зброю, управління та комунікацію, одяг та екіпірування за Натівським зразком. Фактично українська армія, це вже армія за Натівським європейським зразком. Також реформи в

енергетиці , в тому числі і в ядерній цілком успішні, економічна співпраця з Євросоюзом також характеризується низкою підписаних Угод, дуже важливих для України, таких як промисловий безвіз, єдиний митний простір, освоєння європейського ринку, доступ на ринок промислових та сільськогосподарських товарів, розвиток ІТ-технологій та кібер захист. Велике значення мають для українців, безвіз та інші гуманітарні напрямки: культура, освіта а також гуманітарна допомога для України. Окремою галуззю можна визначити туризм. Завдяки безвізу мільйони українців змогли побувати у країнах Євросоюзу і не тільки , побачити пам'ятки, культури, та архітектури, оцінити сервіс та якість послуг і зрозуміти що таке європейські цінності.

ВИСНОВКИ.

Дослідивши розвиток зовнішньої політики України в 2014-2021 роках, ми дійшли до таких висновків:

1. Аналіз росту підтримки України міжнародною спільнотою, показав тенденцію росту, зацікавленістю процесом викликане зростанням рівня загрози для самої міжнародної спільноти. Яскраво це показано на прикладі, коли з початком агресії РФ в Криму, висловлювалися співчуття та глибока занепокоєність, а також загальні резолюції та не дуже дієві санкції. Після збиття Малазійського Боїнга, де загинуло майже 300 людей, громадян багатьох різних держав. Світ різко змінив своє ставлення до військових подій, на території України. Росію відкрито почали звинувачувати в терористичних методах ведення війни, визнали агресію проти України, почали вводити більш жорсткі та дієві санкції. Суспільство все голосніше почало засуджувати дії Росії, та почало консолідуватись для відповіді агресору.

2. Оцінивши роль провідних світових держав в протидії агресії РФ, ми дійшли висновку, що роль Сполучених Штатів з початку захоплення Криму могла бути більш активною і дієвішою. Переклавши проблеми на плечі європейців, США займали пасивну декларативну позицію та синхронно підтримували дії європейців. З загостренням розвитку подій та приходом до влади адміністрації Дональда Трампа, Америка знову почала брати на себе роль Світового Лідера. Конгрес та Сенат США інколи всупереч бажанням Трампа надавали Україні суттєву допомогу, в тому числі і летальною зброєю. Роль європейських країн з самого початку агресії, була більш дієвою. Країни сусіди: Польща, Литва, Латвія, Естонія, надавали всебічну посильну допомогу Україні, в тому числі і дипломатично, закликаючи потужні країни Старого Світу до більш

суттєвої допомоги Україні. Німеччина та Франція внесли великий вклад в формуванні переговорних площадок на кшталт Нормандського формату та Мінський домовленостей . Провідні країни Європи : Великобританія, Італія, Бельгія, Нідерланди та інші країни, а також міжнародні організації, приймали активну участь у створенні антиросійської коаліції для зупинення агресії.

3. Виявлено що слабкі сторони у стосунках України з Заходом, це насамперед корупція в Україні та низький темп впровадження реформ. Європейські країни не дуже люблять спілкуватися з корумпованими країнами, тому наполягають на виконанні реформ та очищенні влади. Сполучені Штати заявляли, що корупція і якість та низький темп впровадження реформ, є основним гальмом для швидкої інтеграції України, в євроатлантичній структурі.

4. Оцінюючи протидію агресії політико-дипломатичним шляхом, ми дійшли висновку, що зусилля багатьох міжнародних організацій та країн-учасників не змогли вирішити цю проблему, але головне їм вдалося зупинити активну фазу бойових дій, виграти час для укріплення позицій України, для реформування української армії, втримати на плаву економіку України, створити у світі лоббі на підтримку України, та сконсолідувати суспільство навколо загрози з боку Росії.

5. З'ясувавши причини гальмування процесу інтеграції України до ЄС та НАТО, ми дійшли висновку, що в обох випадках є не повна відповідність вимогам цих організацій. Це і корупція, і відсутність відповідних реформ, відсутність відповідних реформ та верховенства права, а також деякі питання, не залежні від української сторони. У зв'язку з тим, що Європейський Союз складається з 27-ми країн-учасниць, і кожна учасниця повинна виявити згоду та ратифікувати ці положення у своєму парламенті. Не секрет, що деякі з цих країн є симпатиками російської федерації, тому блокують рішення щодо пришвидшеного

вступу України в Організацію. Це також стосується і НАТО. Ще одна причина, це страх деяких країн перед росією, тому вони намагаються відтягнути вступ України до цих Організацій, побоюючись реакції Кремля. В статуті НАТО є пункт, в якому забороняється вступ воюючої держави, або країни яка має невирішений конфлікт до Організації.

Отже, вирішивши вищезазначені питання, Україна зможе швидше інтегруватися до євроатлантичних структур. Просліджується чітка думка, що поставки летального озброєння Україні, формування сучасної боєздатної, добре озброєної армії, з великим досвідом ведення бойових дій, набагато дієвіше ніж мирні вмовляння та вирішення конфлікту політико-дипломатичним шляхом з таким агресором як путін, який розуміє тільки силу. За висловом який приписують Аль Капоне, «добрим словом і пістолетом, можна добитися більшого, ніж тільки добрим словом».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Генеральна Асамблея ООН. Резолюція про підтримку територіальної цілісності України № 68/262, 26 березня 2014. URL: [https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Генеральної_Асамблеї_ООН_A/RES/68/262_\(2014\)](https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Генеральної_Асамблеї_ООН_A/RES/68/262_(2014))
2. 16 березня — сьома річниця псевдореферендуму про статус Криму. URL: <https://nzi.theukrainians.org/16-bereznya---soma-richnyczya-psevdoferendumu-pro-status-krymu.html>
3. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про територіальну цілісність України. URL: https://rusaggression.gov.ua/files/program/2538705813443184210_file/file592991bc16eeba272d29fc250b5907ac.pdf
4. Міжнародні санкції щодо Росії (з 2014). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_санкції_щодо_Росії_\(з_2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_санкції_щодо_Росії_(з_2014))
5. Коментар Міністерства закордонних справ України щодо ситуації в АР Крим. 10 березня 2014 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/247088633>
6. Брифінг в МЗС. URL: <https://mfa.gov.ua/news/1199-brifing-v-mzs>
7. МЗС України вручило ноту представнику РФ в Україні. URL: <https://maidan.org.ua/fr/2014/03/mzs-ukrajiny-vruchylo-notu-predstavnyku-rf-v-ukrajini/>
8. Коментар МЗС щодо резолюції Європейського Парламенту від 13 березня 2014 року «Вторгнення Росії в Україну». URL: <https://mfa.gov.ua/news/697-komentar-mzs-shhodo-rezolyuciji-jevropejsyкого-parlamentu-vid-13-bereznja-2014-rokuvtorgnennja-rosiji-v-ukrajinu>
9. Коментар МЗС України щодо рішення Комітету міністрів Ради Європи від 14 березня 2014 року. URL: <https://mfa.gov.ua/news/713-komentar-mzs-ukrajini-shhodo-rishennja-komitetu-ministriv-radi-jevropi-vid-14-bereznja-2014-roku>
10. Турчинов розповів, чому Євросоюз не «вмив руки» під час анексії Криму. URL: https://24tv.ua/turchinov_rozpoviv_chomu_jevrosoyuz_ne_vmiv_ruki_pid_chas_aneksiyi_krimu_n950988
11. Меркель сказала, що ситуацію в Криму не можна порівнювати з Косово. *Високий замок*. 2014. 13 березня. URL: <https://wz.lviv.ua/news/57774-merkel-skazala-shcho-situatsiyu-v-krimu-ne-mozhna-porivnyuvati-z-kosovo>.
12. Олланд про 2014 рік та санкції проти РФ: Захід не зміг зрозуміти, що Путін готується до війни. *Obozrevatel*. 2014. 26 березня. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/olland-pro-2014-rik-ta-sanktsii-proti-rf-zahid-ne-zmig-zrozumiti-scho-putin-gotuetsya-do-vijni.htm>.

13. РНБО розпочинає масштабну АТО із залученням Збройних Сил – Турчинов. Українська правда. 2014. 13 квітня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022274/>.

14. Початок антитерористичної операції. Пам'ять. URL: <https://museum.tck.pl.ua/pochatok-antyterorystychnoi-operatsii/>

15. У Женеві відбулася чотиристороння зустріч глав зовнішньополітичних відомств України, США, ЄС та Росії. URL: <https://turkmenistan.mfa.gov.ua/news/21779-u-zhenevi-vidbulasya-chotiristoronnya-zustrich-glav-zovnishnyopolitichnih-vidomstv-ukrajini-ssha-jes-ta-rosiji>.

16. Інна Завгородня Расмуссен: Росія знову порушує свої зобов'язання. *Deutsche Welle*. 2014. 29 серпня. URL: <https://www.dw.com/uk/расмуссен-нато-поважатиме-рішення-україни-щодо-членства-в-альянсі/a-17888878>

17. Ештон наполегливо порадила РФ відвести війська з України. *Українська правда*. 2014. 13 квітня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022261/>

18. Останні новини від Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні. 2014. 27 травня. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine-smm/119187>.

19. Обама порівняв російську агресію з нацизмом. *Українська правда*. 2014. 3 вересня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/09/3/7036632/>

20. Сполучені Штати Америки під час російсько-української війни. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сполучені_Штати_Америки_під_час_російсько-української_війни.

21. МЗС Британії: Заворушення в Україні спланувала Росія. *Українська правда*. 2014. 14 квітня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/14/7022381/>

22. Туск: Путін зупиниться там, де дозволить Україна. *Українська правда*. 2014. 13 квітня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022254/>

23. Держави світу рішуче засуджують військове вторгнення росії в Україну. URL: <http://ukrvarna.com/news/держави-світу-рішуче-засуджують-військове-вторгнення-росії-в-україну>

24. Минає сім років з часу збиття літака рейсу МН17 в небі над Донбасом. *Радіо Свобода*. 2021.17 липня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/boing-donbas-mh17-rosija/31362897.html>.

25. Гюндуз Мамедов: суд у справі МН17 відкриє й істинні наміри Росії. *Радіо Свобода*. 2021. 17 липня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mh17-rokovyny/31363992.html>.

26. ПАРС: МН17 збив російський "Бук". Росія має вибачитись. *BBC NEWS Україна*. 2022. 24 червня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61921261>.

27. Річниця трагедії МН17: хроніка розслідування та участь України. *Суспільне. Новини*. 2021. 16 липня. URL: <https://suspilne.media/147713-ricnica-tragedii-mn17-hronika-rozsliduvanna-ta-ucast-ukraini/>.
28. Справа МН17: трьох обвинувачених засудили до довічного ув'язнення. *BBC NEWS Україна*. 2022. 17 листопада. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63651930>.
29. Клімкін в Нідерландах обговорював формування міжнародної коаліції на підтримку України. *Європейська правда*. 2015. 17 квітня. URL: <https://web.archive.org/web/20150823092620/http://www.eurointegration.com.ua/news/2015/04/17/7032982/>
30. Жанна Безп'ятчук Від Конгресу США Порошенко отримав овації, а зброю – поки що ні. *Радіо Свобода*. 2021. 17 липня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26594762.html>
31. Зірковий батальйон: хто зі знаменитостей активно підтримує Україну у війні з Росією. *ТСН*. 2022. 17 травня. URL: <https://tsn.ua/lady/news/show-biznes/zirkoviy-batalyon-hto-zi-znamenitostey-aktivno-pidtrimuye-ukrayinu-u-viyni-z-rosiyeyu-2060089.html>
32. Уельський саміт НАТО. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Уельський_саміт_НАТО#:~:text=Wales%20summit%20НАТО%3B%20фр.,Південному%20Уельсі%20\(місто%20Ньюпорт\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Уельський_саміт_НАТО#:~:text=Wales%20summit%20НАТО%3B%20фр.,Південному%20Уельсі%20(місто%20Ньюпорт)).
33. Кемерон закликав НАТО переглянути відносини з Москвою. *Українська правда*. 2014. 2 серпня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/08/2/7033721/>
34. Декларація Уельського саміту. Видана главами держав та урядів, які брали участь у засіданні Північноатлантичної ради в Уельсі. 2914. 12 вересня. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=uk.
35. Ірина Штогрін Підписання Мінських угод: пастка для України чи механізм стримування Росії? *Радіо Свобода*. 2019. 05 вересня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30146733.html>.
36. ОБСЄ опублікувала мінський протокол (документ). УНІАН. 2014.07 вересня. URL: <https://www.unian.ua/politics/959986-obse-opublikovala-minskiy-protokol-dokument.html>.
37. Комплекс заходів з виконання мінських угод. Повний текст. *Українська правда*. 2015. 12 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2015/02/12/7058327/>.
38. Мінські угоди з врегулювання конфлікту на Сході України. *Енциклопедія сучасної України*. Т. 21. URL: <https://esu.com.ua/article-67769>.
39. Ірина Геращенко Мінські угоди. 5 років. *Укрінформ*. 2019. 05 вересня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2773775-minski-ugodi-5-rokiv-nikoli-v-zitti-ne-zabudu-nesterpnoi-atmosferi-tiei-zustrici.html>.

40. Крістофер Хойсген, голова Мюнхенської конференції з безпеки. Жодного нового «Мінська» не буде, росіянам не можна вірити. Укрінформ. 2023. 19 січня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3655362-kristofer-hojsgen-golova-munhenskoj-konferencii-z-bezpeki.html>.

41. Нормандський формат: як проходили переговори в 2014-2018 роках. *Слово і діло*. 2019. 28 листопада. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/11/28/infografika/polityka/normandskyj-format-yak-proxodyly-perehovory-2014-2018-rokax>.

42. Леся Біловус Україна і США: дипломатичні відносини у контексті викликів XXI ст. (на матеріалах преси української діаспори). URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27280/1/9.PDF>.

43. Хартія Україна – США про стратегічне партнерство. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/u-s-ukraine-charter-strategic-partnership-uk/>.

44. Курт Волкер – про політику адміністрацій Трампа і Байдена щодо України. *Радіо Свобода*. 2021. 21 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kurt-volker-pro-polityku-ssha-shchodo-ukrajiny/31056038.html>

45. Обама пригрозив Путіну по телефону санкціями за Україну. *BBC NEWS Україна*. 2014. 15 квітня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/04/140415_obama_putin_talks_sanctions_dk.

46. Держсекретар США: Росія фактично вторглась на територію України. *Українські національні новини*. 2014. 04 квітня. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1312521-derzhsektar-ssha-rosiya-faktichno-vtorglasya-na-teritoriyu-ukrayini>.

47. USA won't send presidential delegation to Sochi Paralympics. *USA Today*. 2014 03 March. URL: <https://web.archive.org/web/20140303185156/http://www.usatoday.com/story/sports/olympics/sochi/2014/03/03/united-states-official-delegation-sochi-paralympics/5976875/>.

48. Executive Order -- Blocking Property of Certain Persons Contributing to the Situation in Ukraine. The White House. Office of the Press Secretary. 2014. 06 March. URL: <https://web.archive.org/web/20150108043238/http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/03/06/executive-order-blocking-property-certain-persons-c>.

49. Executive Order -- Blocking Property of Additional Persons Contributing to the Situation in Ukraine. The White House. Office of the Press Secretary. 2014. 17 March. URL: <https://web.archive.org/web/20140318164448/http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/03/17/executive-order-blocking-property-additional-persons-contributing-situat>.

50. Пашков, В. О. Динаміка українсько-американських відносин за часів адміністрації Б. Обами (2014-2016). *Міжнародні та політичні дослідження*. 2021. № 34. С. 107–122. URL: <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2021.34.237511>.

51. Едвард В. Вокер Політика США щодо України при президентстві Обами. 2014. 29 жовтня. URL: <https://voxukraine.org/ru/politika-ssha-v-otnoshenii-ukrainy-pri-p>.

52. Моцик Олександр Міжнародні санкції проти російської федерації як інструмент тиску та покарання за агресію проти України й інші міжнародні злочини. URL: <http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/66.pdf>.

53. Святослав Хоменко Дональд Трамп про Україну: ключові цитати. *BBC NEWS Україна*. 2014. 15 квітня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/11/161108_trump_quotes_sa_embargo.

54. Юрій Шейко Як змінилася політика США щодо України за Трампа. *Deutsche Welle*. 2018. 19 січня. URL: <https://www.dw.com/uk/рік-трампа-на-чолі-сша-підтримка-україни-та-несправджені-сподівання-росії/a-42214755>.

55. Порошенко зустрівся із Трампом. *BBC NEWS Україна*. 2017. 20 червня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-40345213>.

56. Держдепартамент США схвалив продаж Україні «Джавелінів» – Пентагон. *Радіо Свобода*. 2018. 01 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29071565>.

57. Угода про врегулювання кризи в Україні. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/02/21/7015533/index.amp>

58. Макрофінансова підтримка України Європейським Союзом. *Вікіпедія*. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Макрофінансова_підтримка_України_Європейським_Союзом

59. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Вікіпедія*. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Угода_про_асоціацію_між_Україною_та_Європейським_Союзом

60. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>

61. Шість років тому Україна ратифікувала Угоду про асоціацію з ЄС. *Укр інформ* URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-polytics/3100243-sist-rokiv-tomu-ukraina-ratifikuvala-ugodu-pro-asociaciu-z-es.html>

62. Минуло 7 років: що змінила для України Угода про асоціацію з Євросоюзом. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/03/28/672377/index.amp>
63. Угода про асоціацію. *Євроінтеграційний портал*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/uhoda-pro-asotsiatsiiu>
64. Міжнародна інтеграція. *Урядовий кур'єр*. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/promislovij-bezviz-she-odin-krok-do-yes/>
65. «Промисловий безвіз»: у Міністерстві економіки очікують домовленості наступного року. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/11/24/680067/index.amp>
66. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Представництво України при Європейському Союзі*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
67. Адаптація митного законодавства України до ЄС. *Delta international services*. URL: <https://disua.com.ua/uk/adaptacziya-mytnogo-zakonodavstva-ukrayiny-do-mytnogo-zakonodavstva-yes-2/>
68. Співробітництво у сфері культури. Програма ЄС «Коеативна Європа». *Представництво України при Європейському Союзі*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/kulturne-spivrobitnictvo-kreativna-yevropa>
69. Безвізовий режим між Україною та Європейським Союзом. *Вікіпедія*. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Безвізовий_режим_між_Україною_та_Європейським_Союзом

ДОДАТКИ:

Резолюція ПАРЄ від 12 жовтня 2016

Резолюція ПАРЄ затверджена переважною більшістю — 87 проти 11 голосів — поклала на Росію повну відповідальність за дотримання або порушення прав людини як в Криму, так і на Донбасі, а також містить декілька інших критично важливих для України пунктів, які раніше не затверджувалися на рівні міжнародних організацій.

- По-перше, Парламентська Асамблея глибоко стурбована ситуацією в сфері прав людини в Криму і в самопроголошених «республіках» Донецька та Луганська («ДНР» і «ЛНР»).
- По-друге, Парламентська Асамблея підтверджує, що анексія Криму Російською Федерацією та військове вторгнення російських збройних сил на сході України порушують міжнародне право та принципи, підтримані Радою Європи.
- По-третє, «ДНР» та «ЛНР», створені, підтримувані та ефективно контрольовані Російською Федерацією, не є легітимними відповідно до українського чи міжнародного права. Підкреслюється, що «це стосується всіх їхніх „органів влади“, включаючи „суди“, встановлені владою де-факто».
- По-четверте, відповідно до міжнародного права, Росія, яка де-факто здійснює контроль над цими територіями, несе відповідальність за захист їхнього населення і «повинна гарантувати дотримання прав людини всім жителям Криму та „ДНР“ і „ЛНР“».
- По-п'яте, констатовано, що стосовно Криму російська військова присутність та ефективний контроль були офіційно визнані російською владою. Стосовно «ДНР» та «ЛНР» ефективний контроль підтверджується добре задокументованою роллю російських військових у взятті під контроль та контролі цих регіонів, попри рішучий опір законної влади

України, та повною залежністю «ДНР» і «ЛНР» від матеріально-технічної, фінансової та адміністративної підтримки Росії. ПАРЄ вважає, що «І в Криму, і в зоні конфлікту на Донбасі мали місце і досі мають місце серйозні порушення прав людини, про що свідчать численні доповіді... Ці порушення включають позасудові страти, насильницькі зникнення, тортури та нелюдське і принижуюче гідність поводження, незаконні затримання та надмірні обмеження свободи слова і інформації. Жерти порушень прав людини не мають ефективних національних засобів правового захисту, є свідчення порушень Конвенції щодо неприпустимості расової дискримінації щодо кримських татар в Криму. Сукупний ефект цих репресивних заходів є загрозою для самого існування татарської громади як окремої етнічної, культурної та релігійної групи.»

- По-шосте, жителі зони конфлікту на Донбасі, по обидва боки від лінії зіткнення, щодня страждають від численних порушень режиму припинення вогню, узгодженого в Мінську. Ці порушення щодня документуються Спеціальною моніторинговою місією ОБСЄ в Україні, незважаючи на обмеження доступу, запроваджене більшою мірою владою де-факто «ДНР» та «ЛНР». Жителі також страждають від переважаючої атмосфери безкарності і загального беззаконня через відсутність законних, діючих державних органів, доступу до правосуддя. Вони також зазнають серйозних соціальних труднощів, які ускладнилися внаслідок посилення обмежувальних заходів, введених українською владою щодо виплат пенсій та соціальної допомоги. Гуманітарна ситуація для окремих в'язнів, терміни ув'язнення яких розпочалися до початку конфлікту (а це більше 5000 осіб в одній лише «ЛНР») є неприйнятною: рішення про їх дострокове звільнення ігноруються, цих осіб залучають до примусової праці, а також застосовують до них різні форми нелюдського поводження. Особи, переміщені з «ДНР» та «ЛНР», стикаються з експропріацією

майна, яке вони залишили, внаслідок незаконних вимог з перереєстрації, введених владою де-факто.

- По-сьоме, що стосується виборів, передбачених Мінськими угодами, Асамблея вважає, що доти, доки поточна ситуація в «ДНР» та «ЛНР», яка характеризується атмосферою небезпеки, залякування і безкарності та відсутності свободи слова та інформації, залишатиметься незмінною, проведення вільних та справедливих виборів в цих регіонах не є можливим.